

Ki tud többet a kőolaj-feldolgozásról?

2. forduló

Kőolaj-feldolgozás

2018.10.26

Az OLAJIPAR számokban...

- A 2. legfontosabb iparág a világon
- 4 milliárd t/év kőolaj felhasználás a világon
- 1,8 milliárd l/év benzin felhasználás Magyarországon
(36 millió tank; 1 tank 50 liter)
- 2,8 milliárd l/év gázolaj felhasználás Magyarországon
(56 millió tank; 1 tank 50 liter)

Minden **másodpercben** egy
Audi A6 tudunk megtölteni a
Dunai Finomító termeléséből
(60 l/tank)

10.000 m³

1 liter = 1 dm³

1 m³ = 1000 dm³

10.000 m³ = 10.000.000 dm³ = 10 millió liter

10 millió liter üzemanyag = 200.000 tank (50 literes)

Česká
rafinářská

OMV

Slovnaft

MOL

INA

PETROM

MOL

A Dunai Finomító

Toköl

Szigetcsép

Duna

FEJÉR
PEST

Százhalombatta

E73

7

6

Ercsi

6

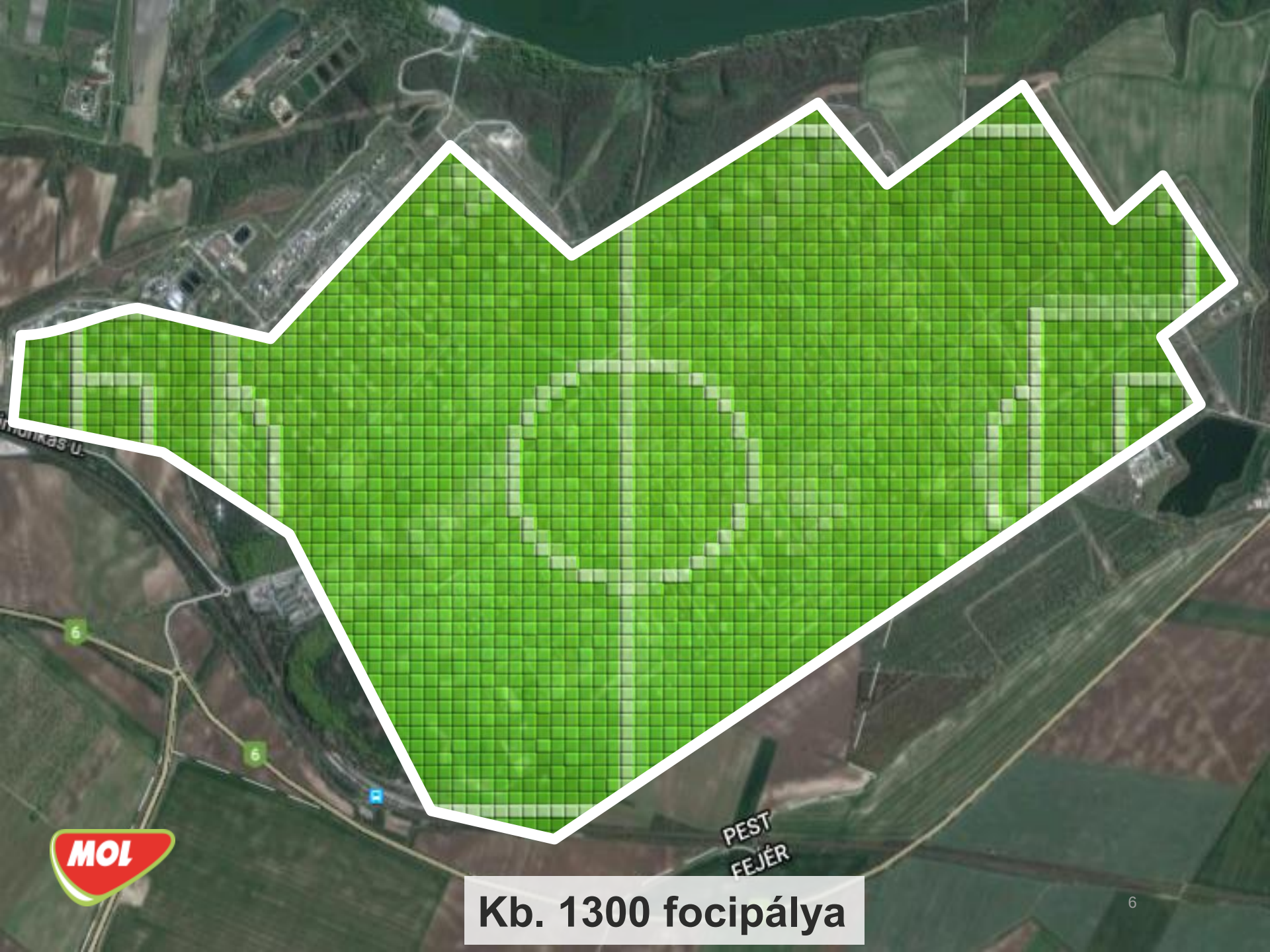
FEJÉR
PEST

M6

MOL

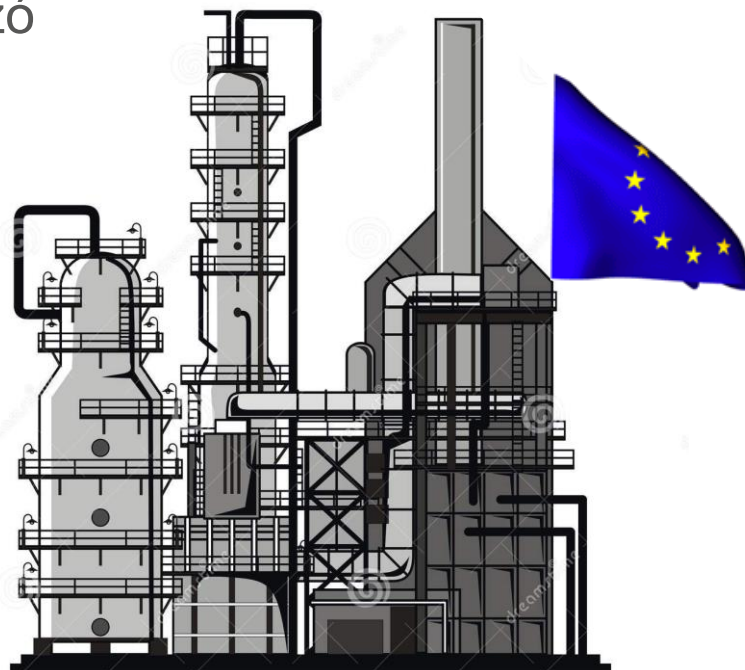

Kb. 1300 focipálya

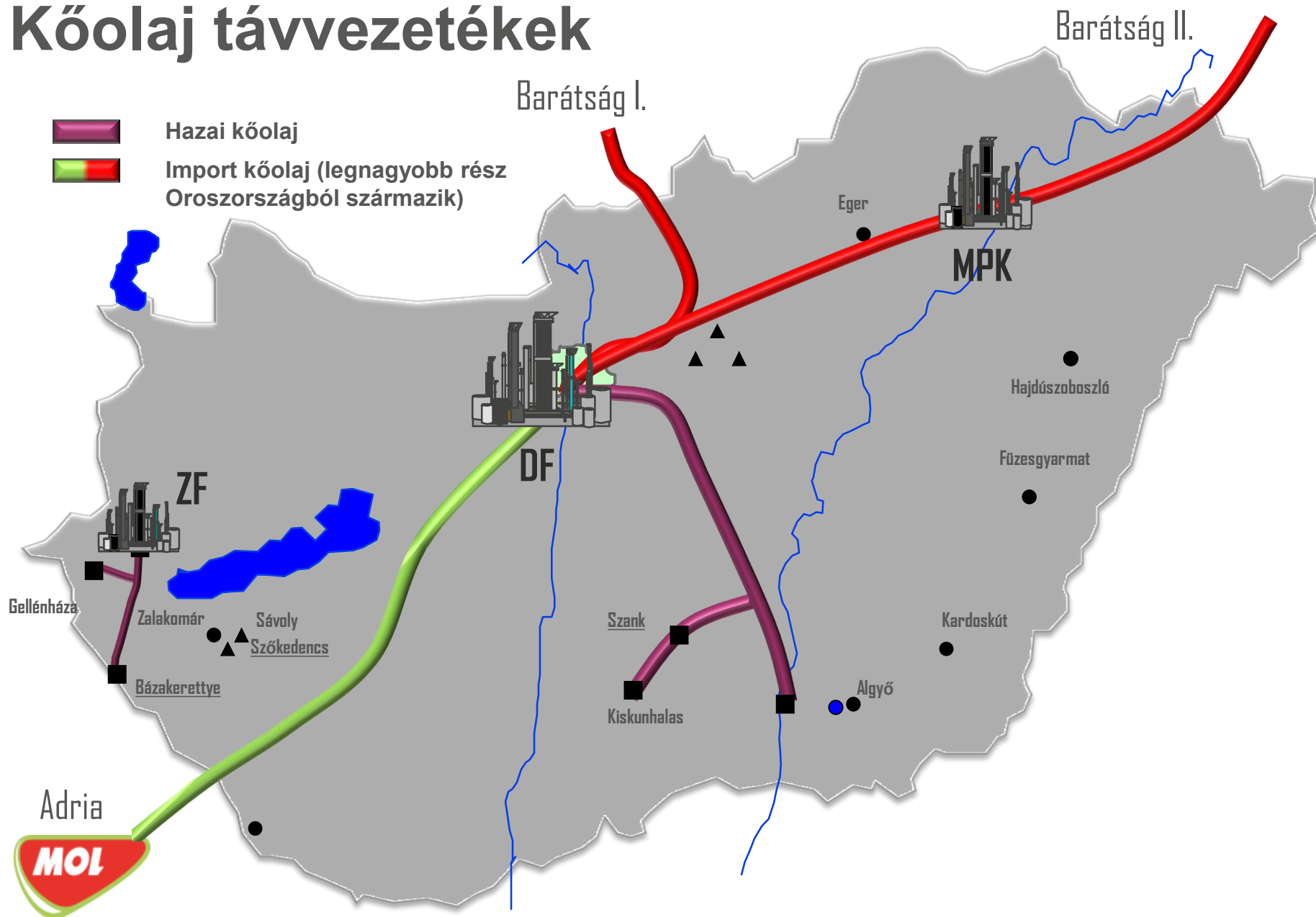
Dunai Finomító, Százhalombatta

- Alapítás éve: **1960**
- Az első desztillációs üzem (AV-1) üzembe helyezése: **1965**
- Jelenlegi desztillációs kapacitás: **7,2 milliót/év**
- A Dunai Finomító Magyarország egyetlen kőolaj-feldolgozó finomítója
- A közép-európai régió egyik meghatározó olajipari szereplője
- Az előállított üzemanyagok minősége maradéktalanul megfelel a legszigorúbb **EU követelményeknek** is.

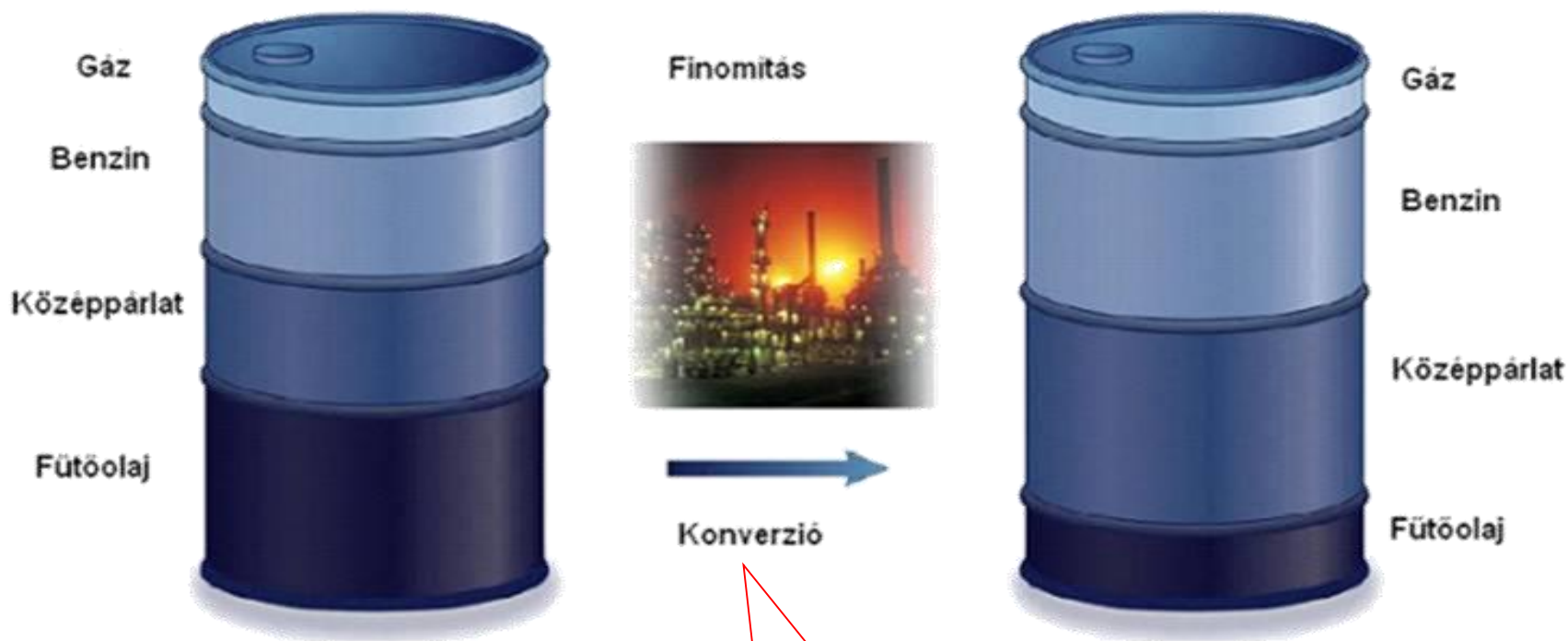

Kőolaj távvezetékek

A Finomítás célja

A piaci igényeknek megfelelő termékstruktúra előállítása.

A kőolajból egyszerű
lepárlással kinyerhető
termékek

Finomított termékek

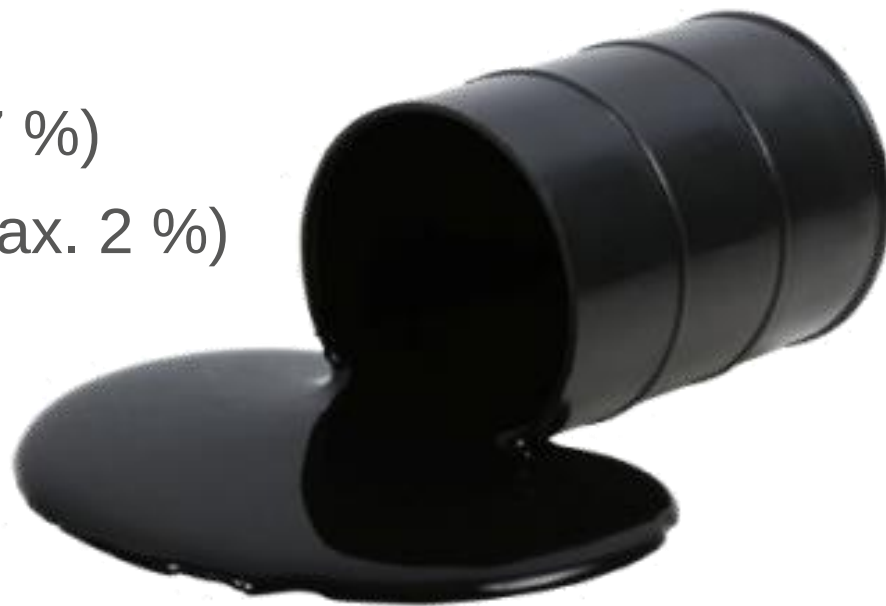
A kőolajban található
vegyületek kémiai
átalakítása.

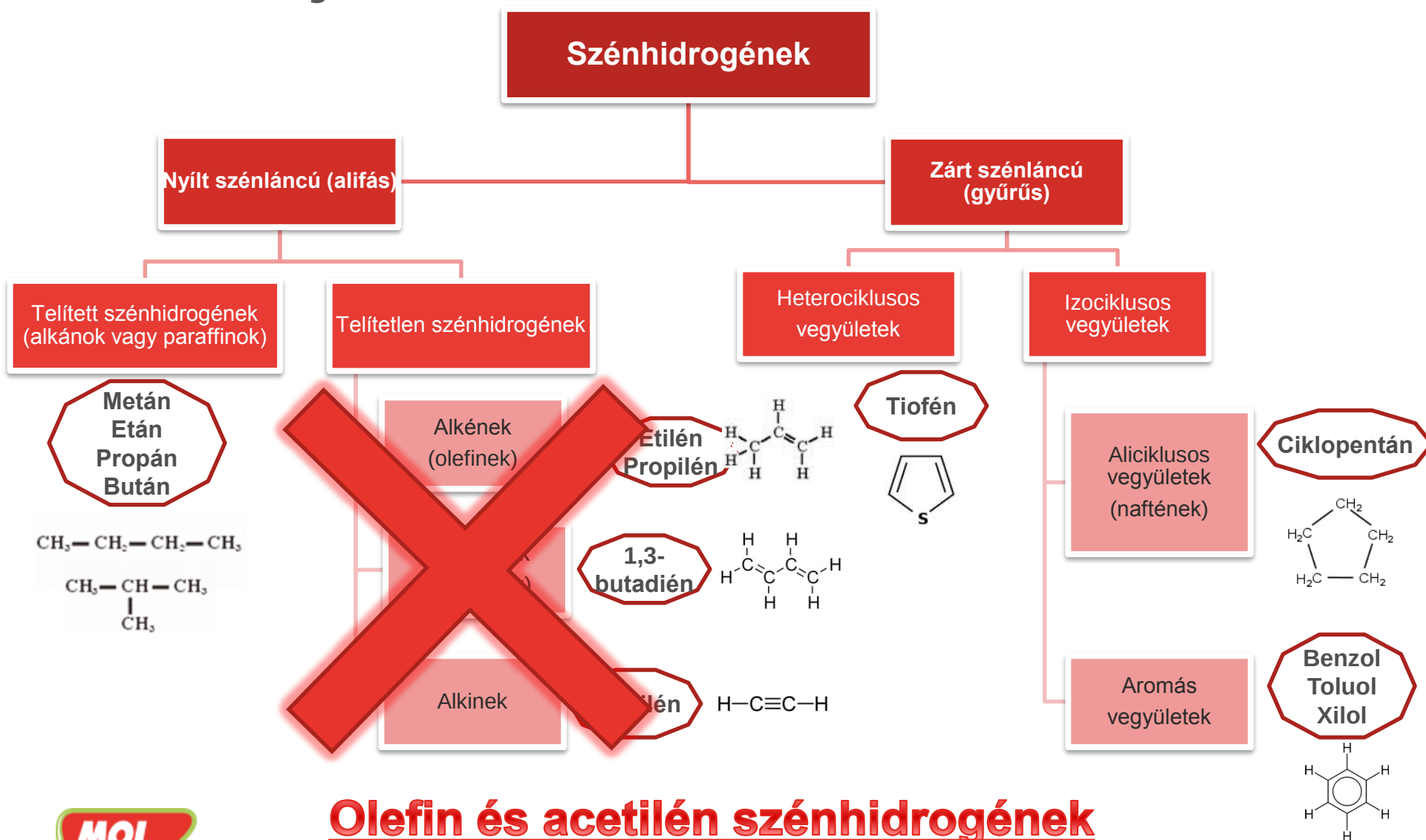

A kőolajok összetétele - 1

- ✔ Biológiai eredetű, szerves anyagok bomlásterméke
- ✔ Szénhidrogének komplex elegye
- ✔ Heteroatomokat tartalmazó vegyületek
- ✔ A kőolaj elemi összetétele (m/m%):
  - ✔ Szén: 83 – 87
  - ✔ Hidrogén: 11 – 14
  - ✔ Kén: 0,2 - 4,0 (max. 7 %)
  - ✔ Nitrogén: 0,1 - 1.0 (max. 2 %)
  - ✔ Oxigén: 0 - 0,5
  - ✔ Fémek: 0 - 0,2

A kőolajok összetétele - 2

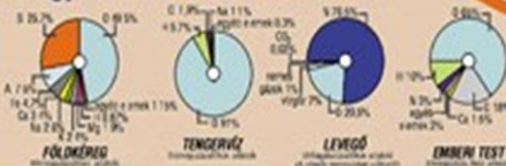
Olefin és acetilén szénhidrogének
nem találhatóak a kőolajban!

AZ ELEM PERIÓDUSOS RENDSZERE

1(I A)	2(II A)	Jelmagyarázat										13(III A)	14(IV A)	15(V A)	16(VI A)	17(VII A)	18(VIII A)
1 1,0 1 H Hidrogén		Relatív atomtömeg	Elektron- pályák szerkezete														
2 6,9 3 Li Litium	4 9,0 4 Be Berillium	Rendszám (=protonsám)	A kémiai elem vegyjele (szilárd, gáz , helyekony)														
3 23,0 11 Na Nátrium	12 24,3 12 Mg Mágnézium	A kémiai elem neve															
4 39,1 19 K Kálium	20 40,1 20 Ca Kalcium	3(III B)	4(IV B)	5(V B)	6(VI B)	7(VII B)	8(VIII B)	9(VIII B)	10(VIII B)	11(I B)	12(II B)	13(III A)	14(IV A)	15(V A)	16(VI A)	17(VII A)	18(VIII A)
5 85,5 37 Rb Rubidium	38 87,6 38 Sr Strontium	21 44,9 21 Sc Skandium	22 47,9 22 Ti Títán	23 50,9 23 V Vanádium	24 52,0 24 Cr Krom	25 54,9 25 Mn Mangán	26 55,8 26 Fe Vas	27 58,9 27 Co Kobalt	28 58,7 28 Ni Nikkel	29 63,5 29 Cu Réz	30 65,4 30 Zn Cink	31 69,7 31 Ga Gallium	32 72,6 32 Ge Germánium	33 74,9 33 As Arsén	34 79,0 34 Se Szén-dioxid	35 79,9 35 Br Brom	36 83,8 36 Kr Kripton
6 132,9 55 Cs Cézium	56 137,3 56 Ba Bárium	La-Lu Lantanoidák	72 178,5 72 Hf Hafnium	73 180,9 73 Ta Tantalum	74 183,8 74 W Wolfrám	75 186,2 75 Re Rénium	76 190,2 76 Os Ozmium	77 192,2 77 Ir Írídium	78 195,1 78 Pt Platina	79 197,0 79 Au Arany	80 200,6 80 Hg Hégy	81 204,4 81 Tl Tallium	82 207,2 82 Pb Ólom	83 209,0 83 Bi Bismut	84 209,0 84 Po Polónium	85 210 85 At Aztórium	86 222 86 Rn Radon
7 223 87 Fr Francium	226 88 Ra Rádium	Ac-Lr Aktinoidák	104 261 104 Rf Rutherfordium	105 262 105 Db Dubnium	106 266 106 Sg Seaborgium	107 264 107 Bh Bohrium	108 269 108 Hs Hassium	109 271 109 Mt Meitnerium	110 272 110 Ds Darmstadtium	111 272 111 Rg Roentgenium	112 277 112 Nh Nihonium	113 284 113 Nh Nihonium	114 289 114 Fl Flerovium	115 289 115 Mc Moscovium	116 292 116 Lv Livermorium	117 293 117 Ts Tennessine	118 294 118 Og Oganesson

Kémiai elemek megjelenése a természetben

La Lantan	Ce Cezium	Pr Praseodim	Nd Nébelem	Pm Prometium	Sm Samarium	Eu Eurórium	Gd Gadolinium	Tb Terbium	Dy Dysprosium	Ho Holmium	Er Erbium	Tm Thulium	Yb Ytterbium	Lu Lutetium
Ac Aktinoid	Th Thorium	Pa Protaktinium	U Urán	Np Neptunium	Pu Plutónium	Am Amerícium	Cm Kür	Bk Berkelium	Cf Californium	Es Einsteinium	Fm Fermium	Md Mendelevium	No Nobelium	Lr Lawrencium

A legstabilabb
izotóp atomtömege

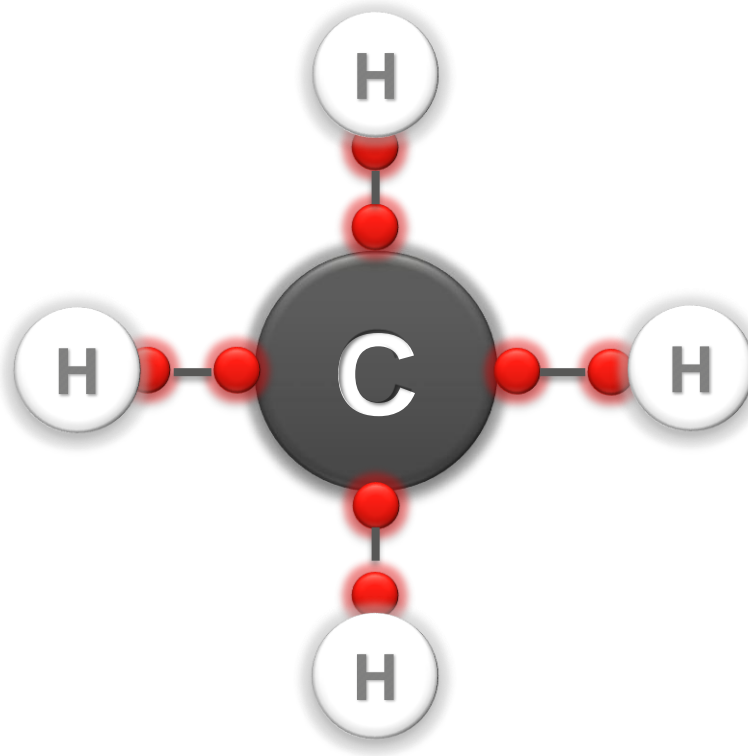

Az elem minden
izotópja radioaktív

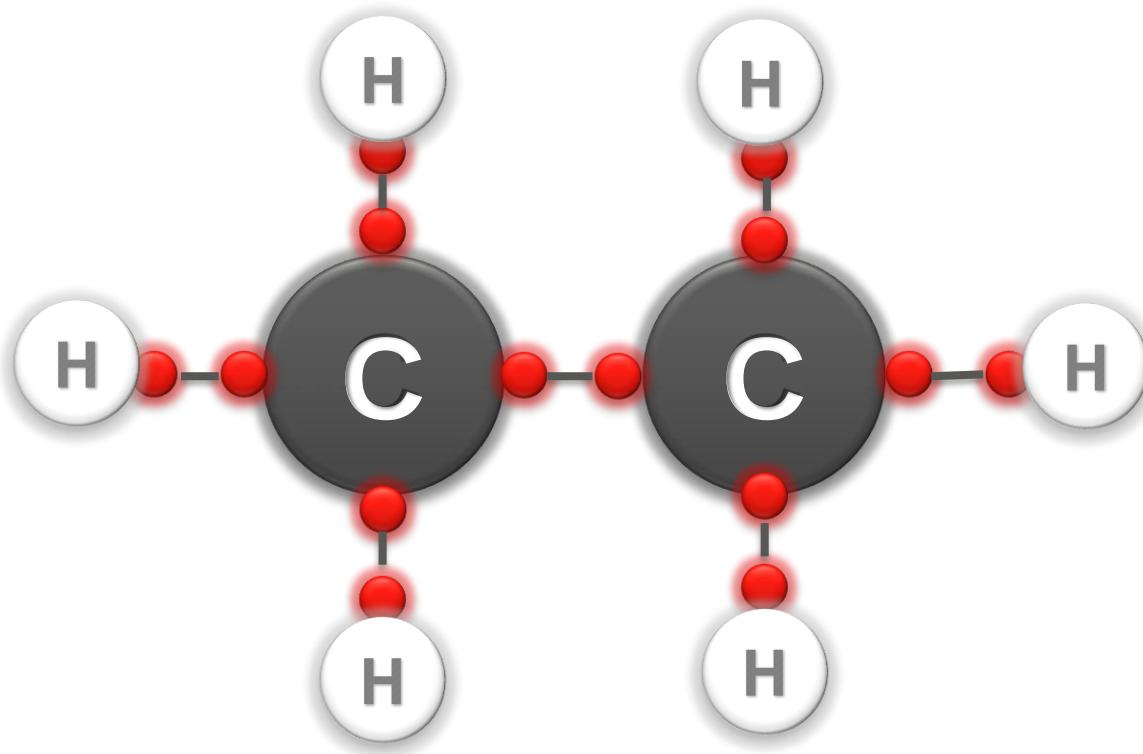
A legstabilabb
izotóp felezési ideje
(a = év /at. annus/
d = nap /at. dies/
h = óra /at. hora/
min = perc /at. minutum/
s = mp /at. secundum/
ms = ezred mp
/at. millisecondum)

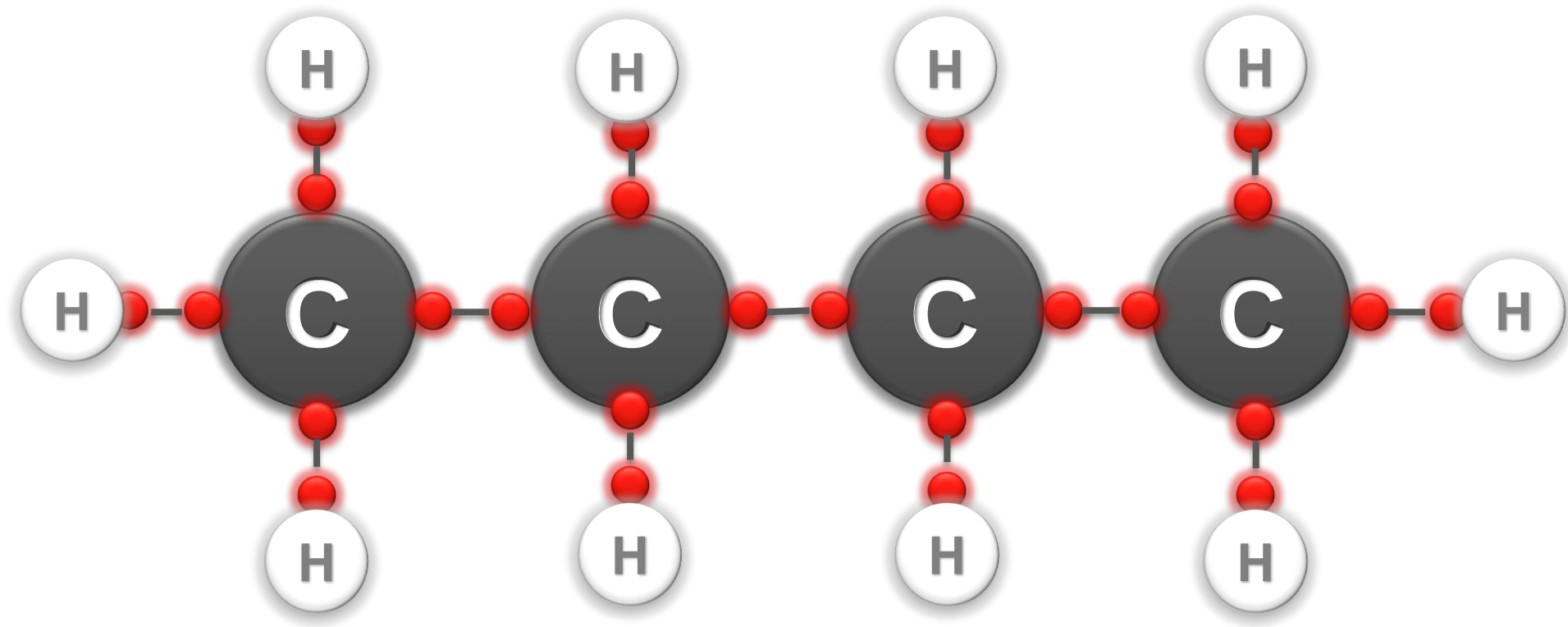
Telített szénhidrogének szerkezete - METÁN

Telített szénhidrogének szerkezete - ETÁN

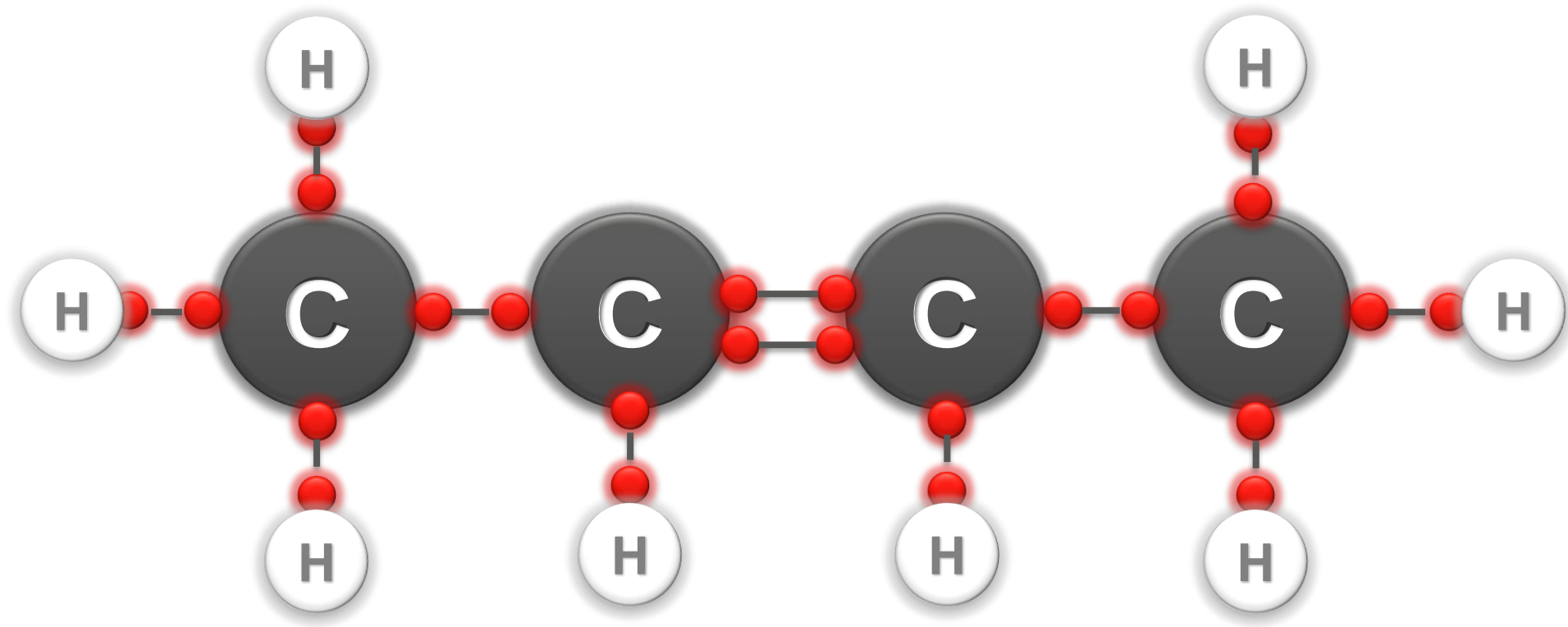

Telített szénhidrogének szerkezete

Telítetlen szénhidrogének szerkezete

Kőolaj jellemzői - 1

API sűrűség

50 felett

kondenzátum

33-50

könnyű kőolaj

24-33

közepes kőolaj

24 alatt

nehéz kőolaj

$$API \text{ sűrűség} = \frac{141,5}{\rho} - 131,5$$

Kéntartalom

0,5 % alatt

alacsony kéntartalmú (édes)

0,5 % - 1,5 %

közepes kéntartalmú

1,5 % felett

magas kéntartalmú (savanyú)

Kőolaj jellemzői - 2

Kémiai jellemzők

- ✔ Paraffin-tartalom
- ✔ Nafténes vagy aszfalténes

Folyási tulajdonságok

- ✔ Viskozitás
- ✔ Folyáspont

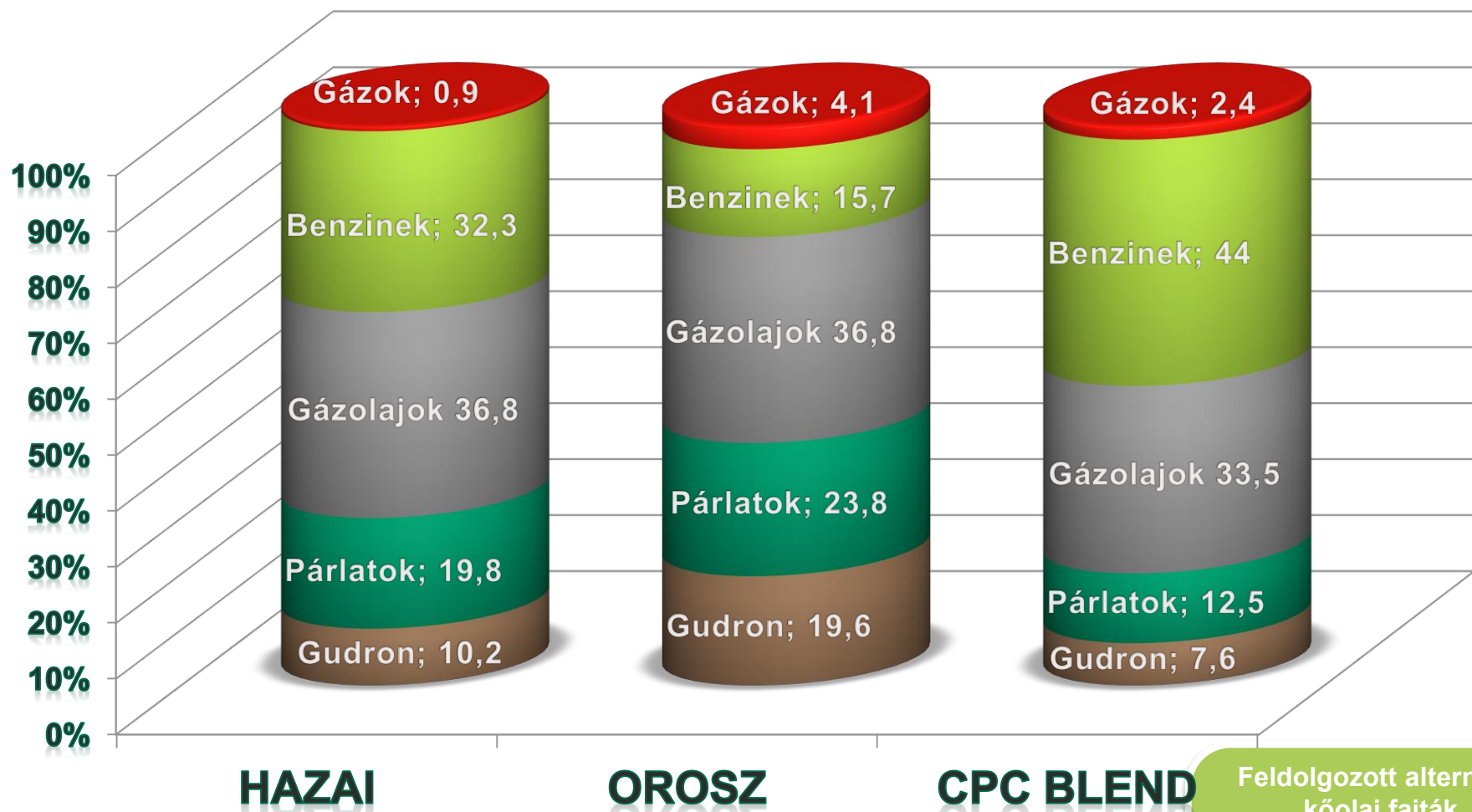
Ezek az adatok megtalálhatók
a **kőolaj assay**-ben!

**Több mint 200
fajta kőolaj a
világon**

A hazai, az orosz és a CPC kőolajban lévő termékek aránya

Feldolgozott alternatív kőolaj fajták

- CPC
- KBT
- Bashra
- Melitta
- Iranien light

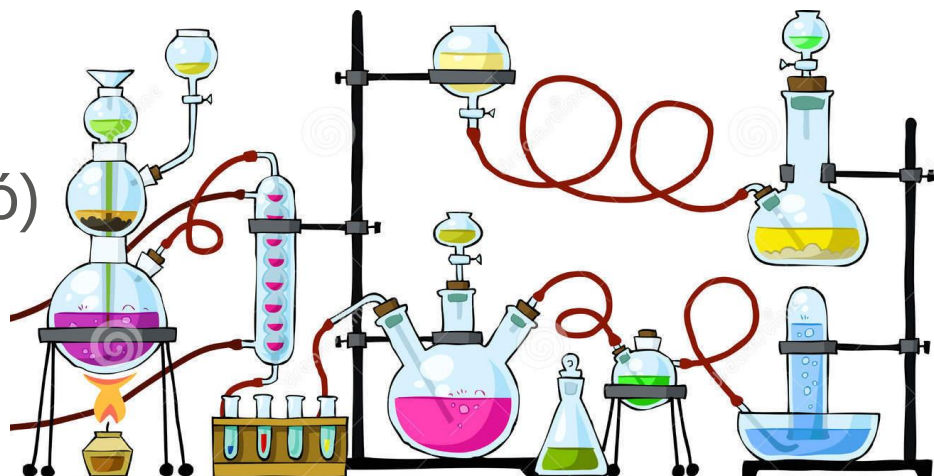
Finomítói technológiák

Fizikai folyamatok (elválasztás)

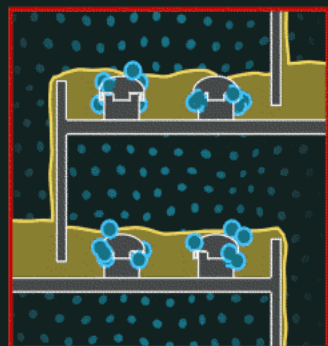
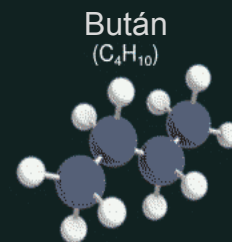
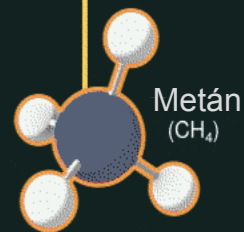
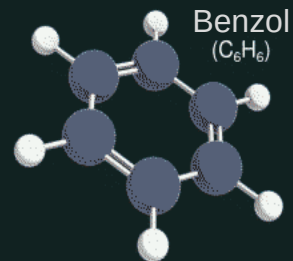
- Sómentesítés (első lépés)
- desztilláció
- extrakció
- keverés

Kémiai folyamatok

- krakkolás (termikus vagy katalitikus)
- reformálás
- addíció (alkilálás)
- modifikálás (izomerizáció)
- hidrogénezés

Desztilláció folyamata

Desztillációs kolonna

Kőolaj tároló

Kemence

Krakk üzem

Gudron

Kénteleitő

Propán, bután

Benzin

Kerozin / JET

Diesel

Fűtőolaj

Paraffinok
és
kenőolajok

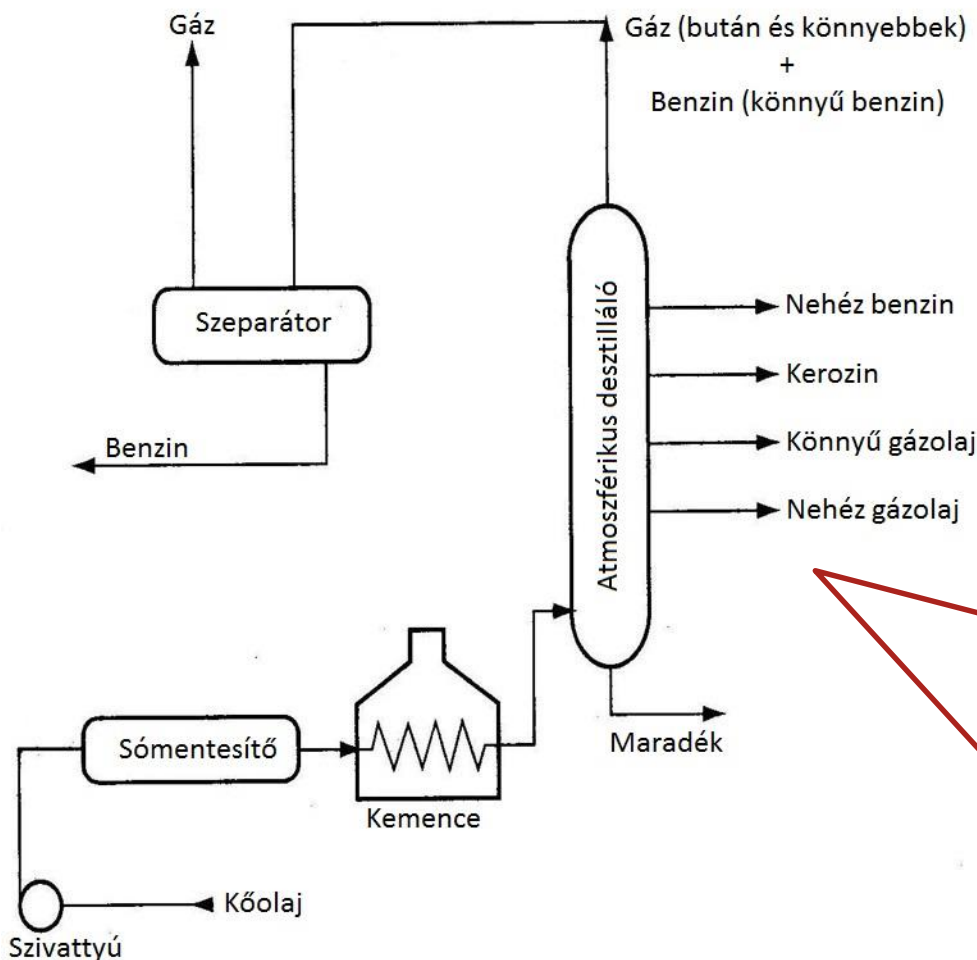
Bitumen

Atmoszférikus desztilláció

Feladata:

A kőolaj forráspont szerinti szétválasztása különböző frakciókra.

Alapanyag: **Kőolaj ill. kondenzátum**

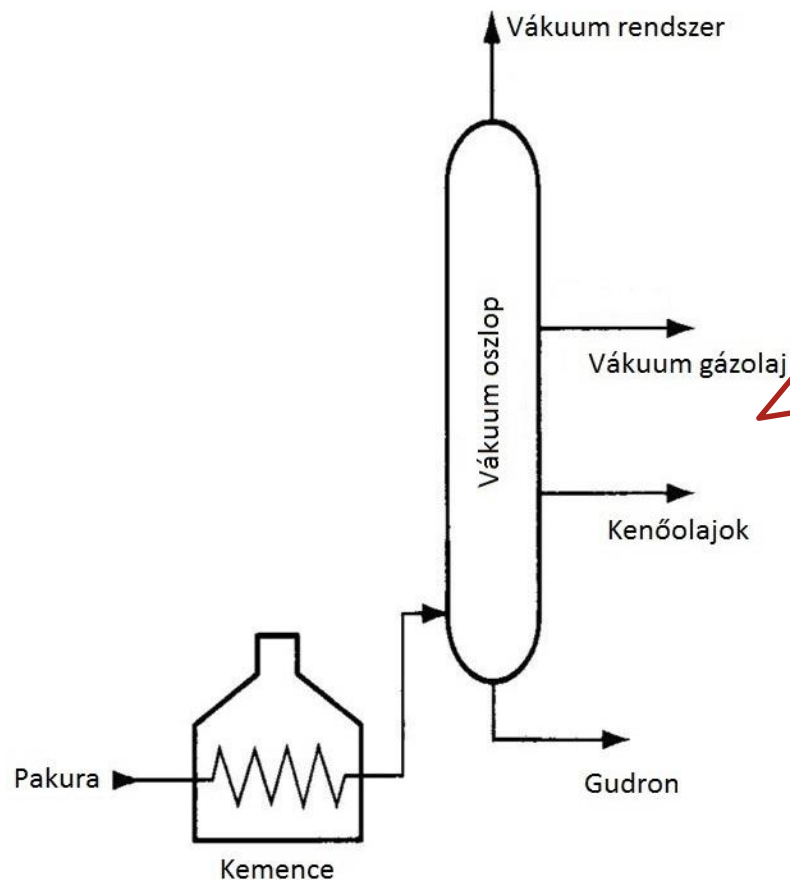
Termékek: **Fűtőgáz**
Cseppfolyós gázok
Benzinek
Petróleum
Gázolajok
Pakura

Paraméterek: **Alapanyag hőmérséklet:**
280 – 300 °C

Vákuum desztilláció

Feladata:

A pakura forráspont szerinti szétválasztása különböző frakciókra.

Alapanyag: **Pakura**

Termékek: **Vákuum gázolaj**

Párlatok

**Gudron (vákuum
maradék, rövidített
pakura)**

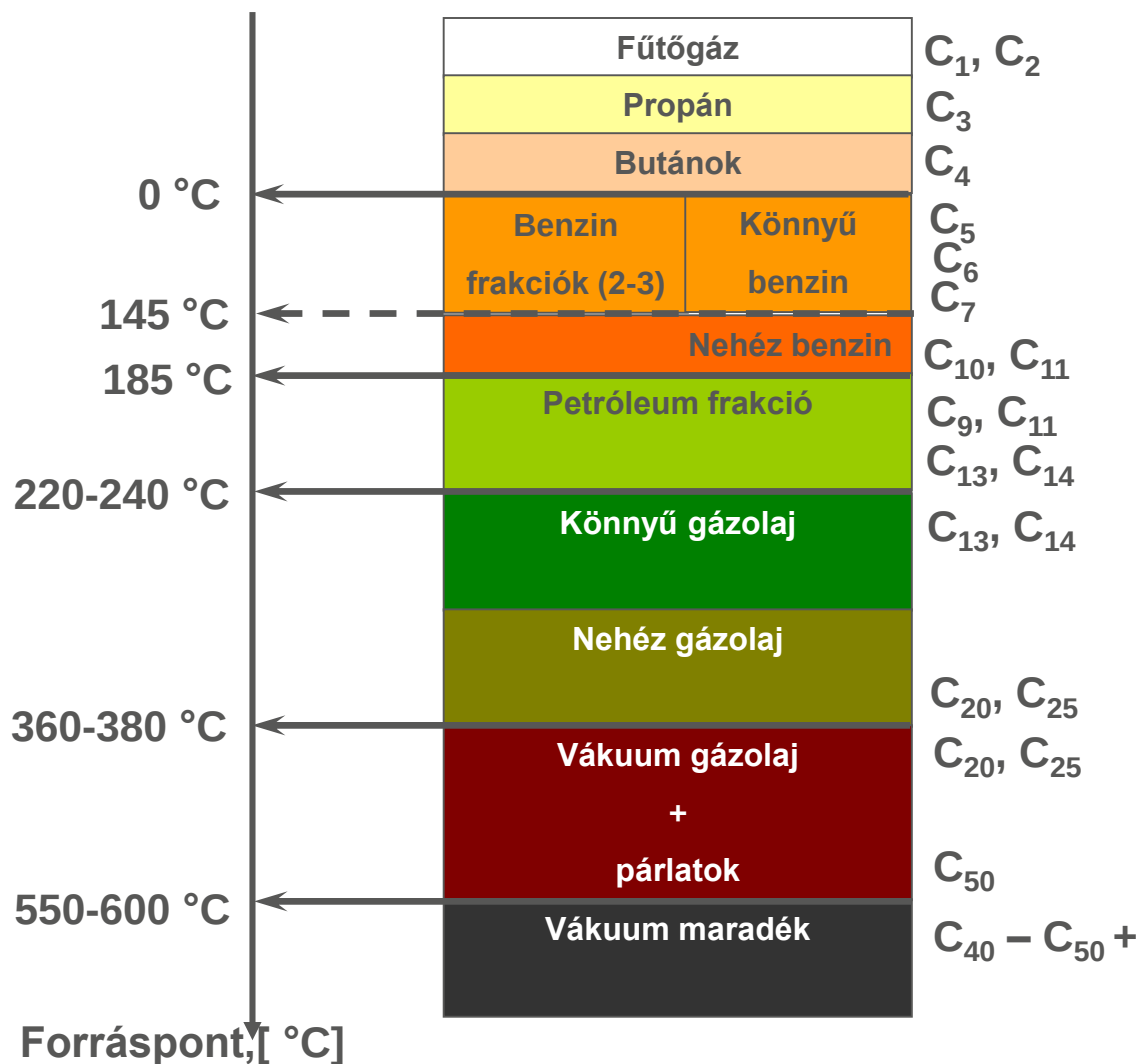
Paraméterek:

Pakura hőmérséklet: ~ 400 °C

Nyomás: 50 – 100 Hgmm

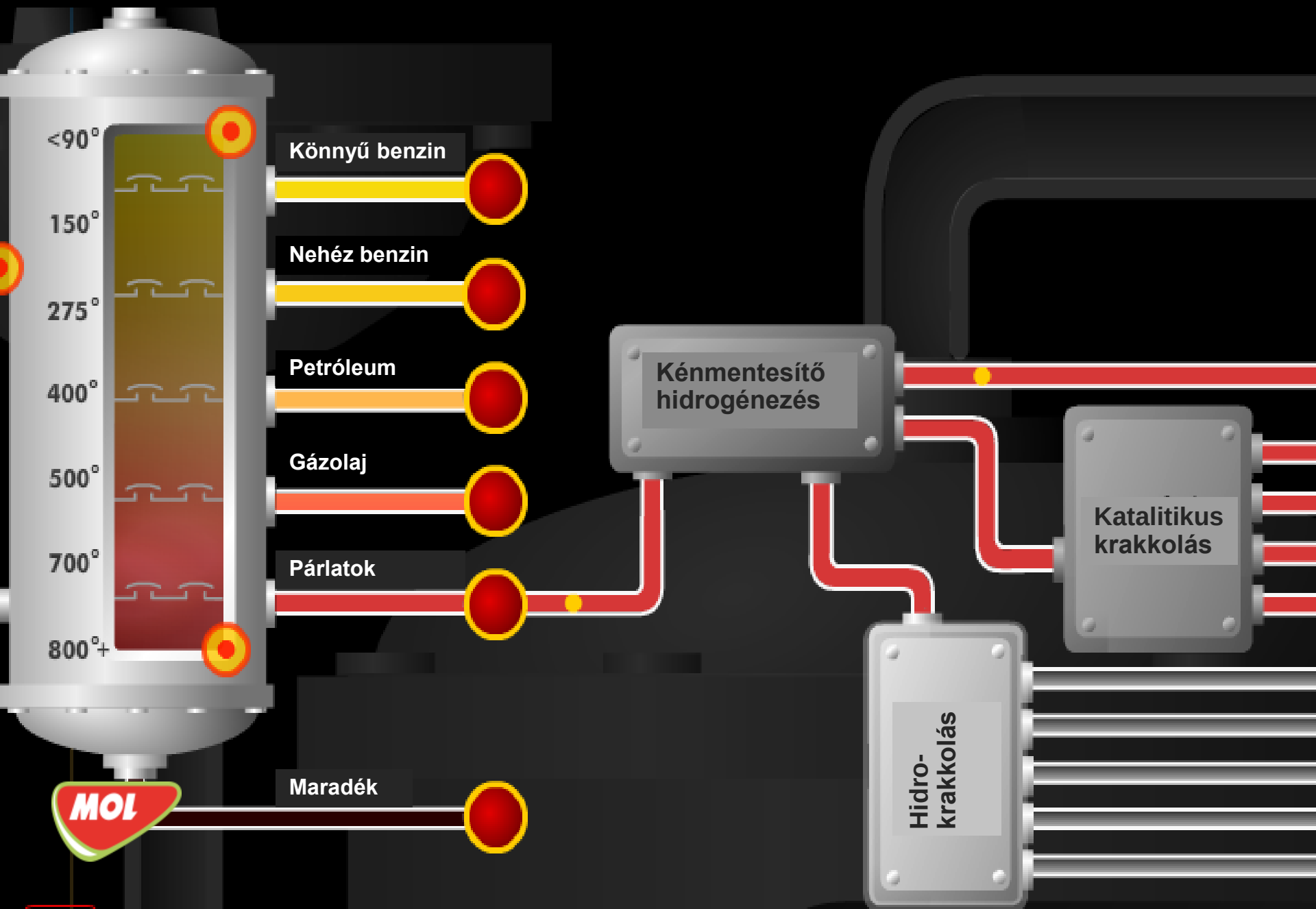

Forráspont tartományok

Krakkolás

Krakkolás

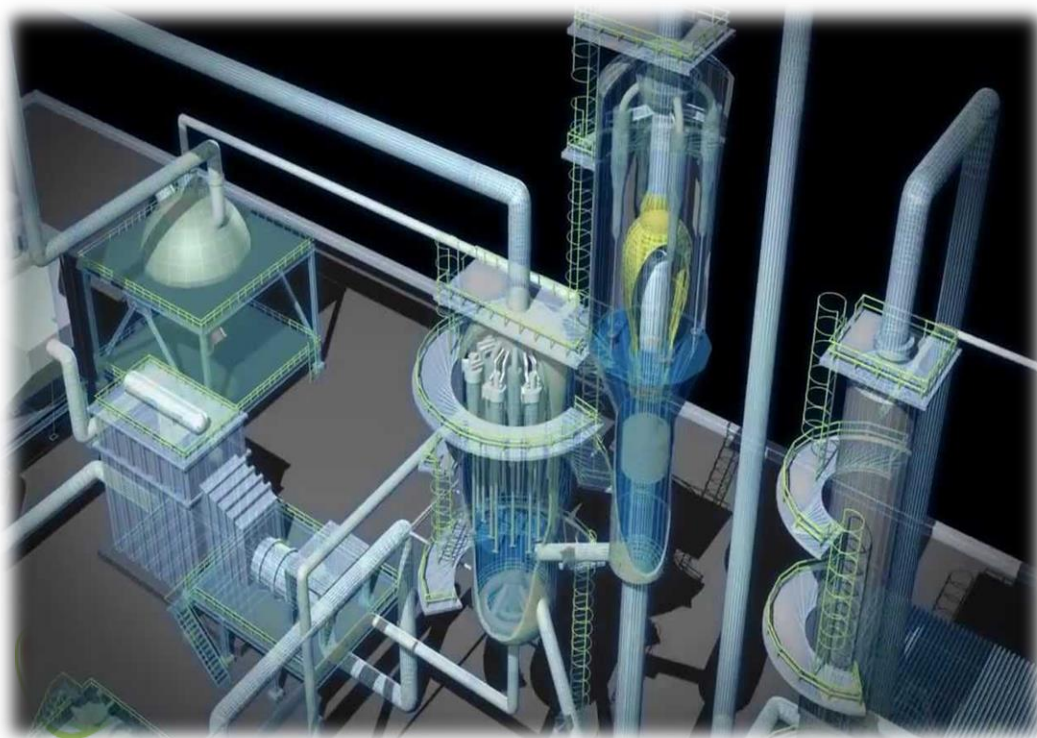
Katalitikus krakkolás

Feladata:

Kénmentesített vákuum párlatok krakkolása

molekulatömeg és forráspont csökkenés

Katalizátor szerepe:
Kémiai reakciók
gyorsítása, elősegítése

Alapanyag:

Kénmentesített szélespárlat

Termék:

**C₃-C₄ elegy, propilén,
krakkbenzin, gázolaj (LCO)**

Paraméterek:

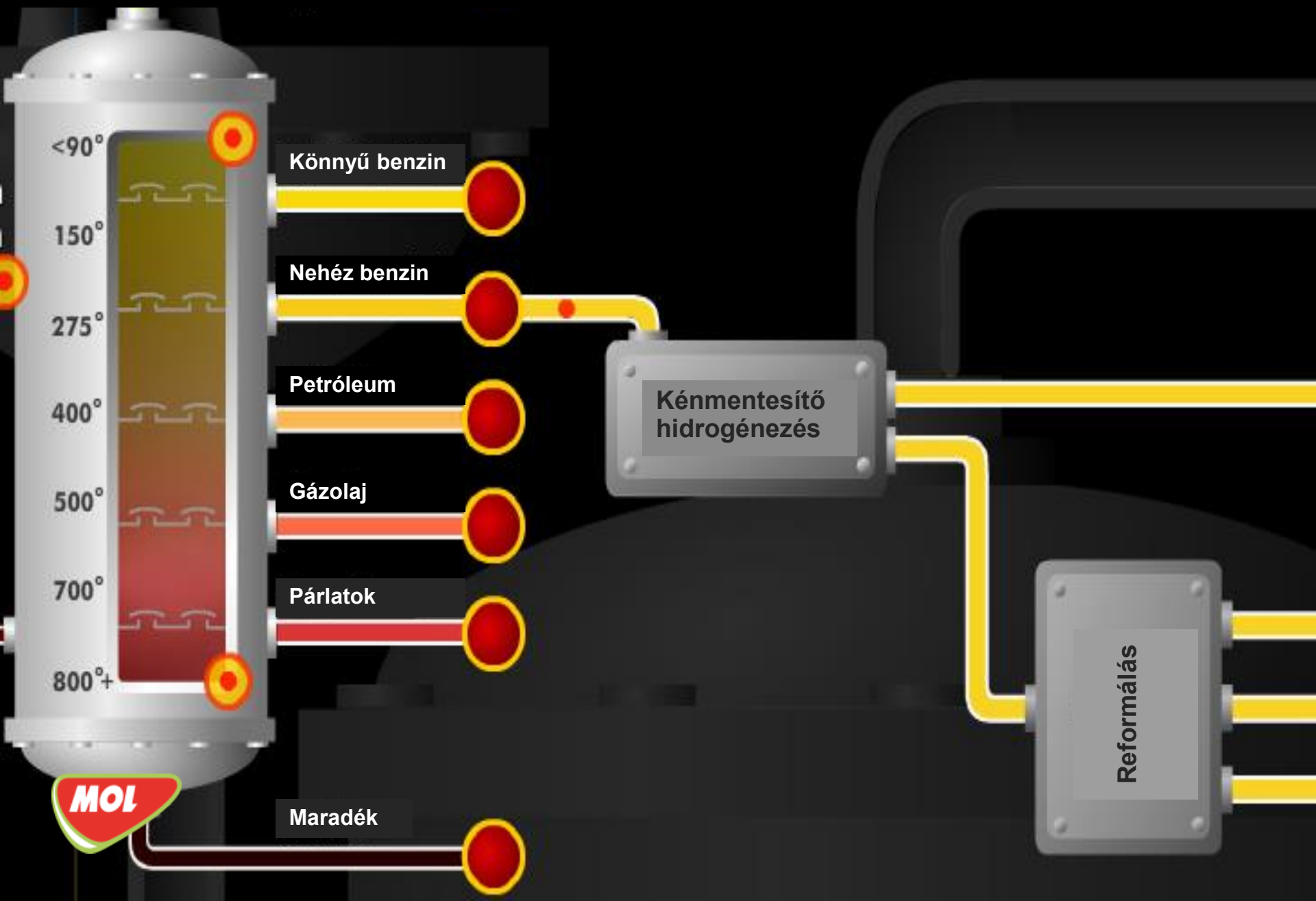
Hőmérséklet: 480 - 540 °C

Nyomás: 2 – 4 atm

Katalizátor:

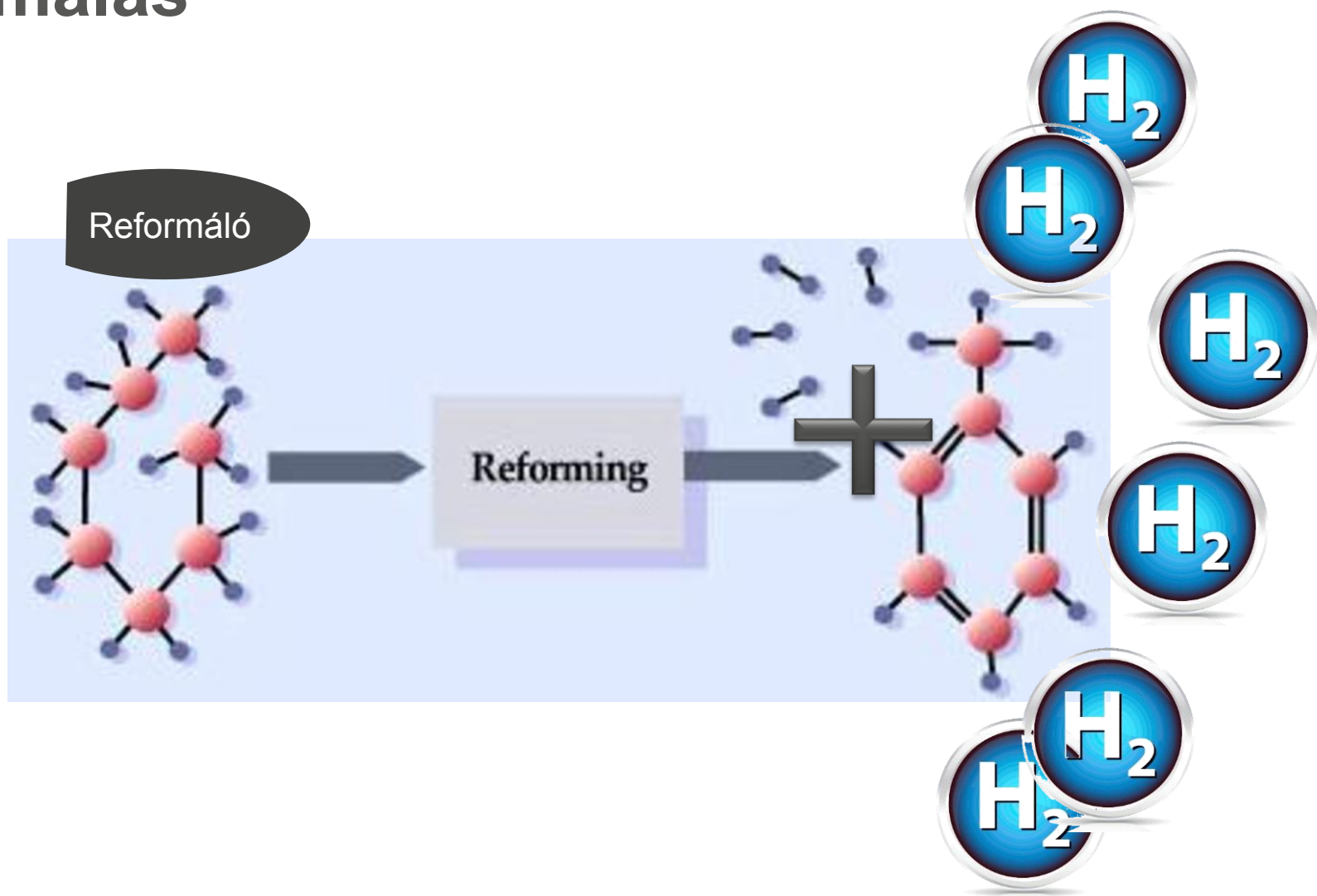
zeolitok (Al₂O₃ - SiO₂)

Reformálás

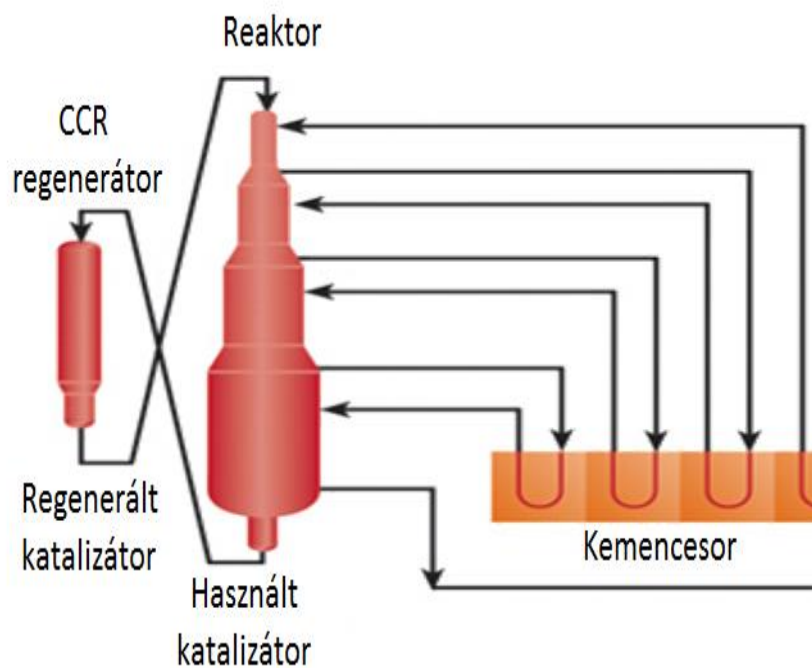
Reformálás

Reformálás

Feladata:

Magas oktánszámú benzinkeverő komponens (reformátum) előállítása, illetve aromás alapanyag gyártása

Alapanyag:

Kénmentesített desztillációs benzin

Termék:

reformátum, aromás alapanyag

Paraméterek:

Hőmérséklet: 450 - 550 °C

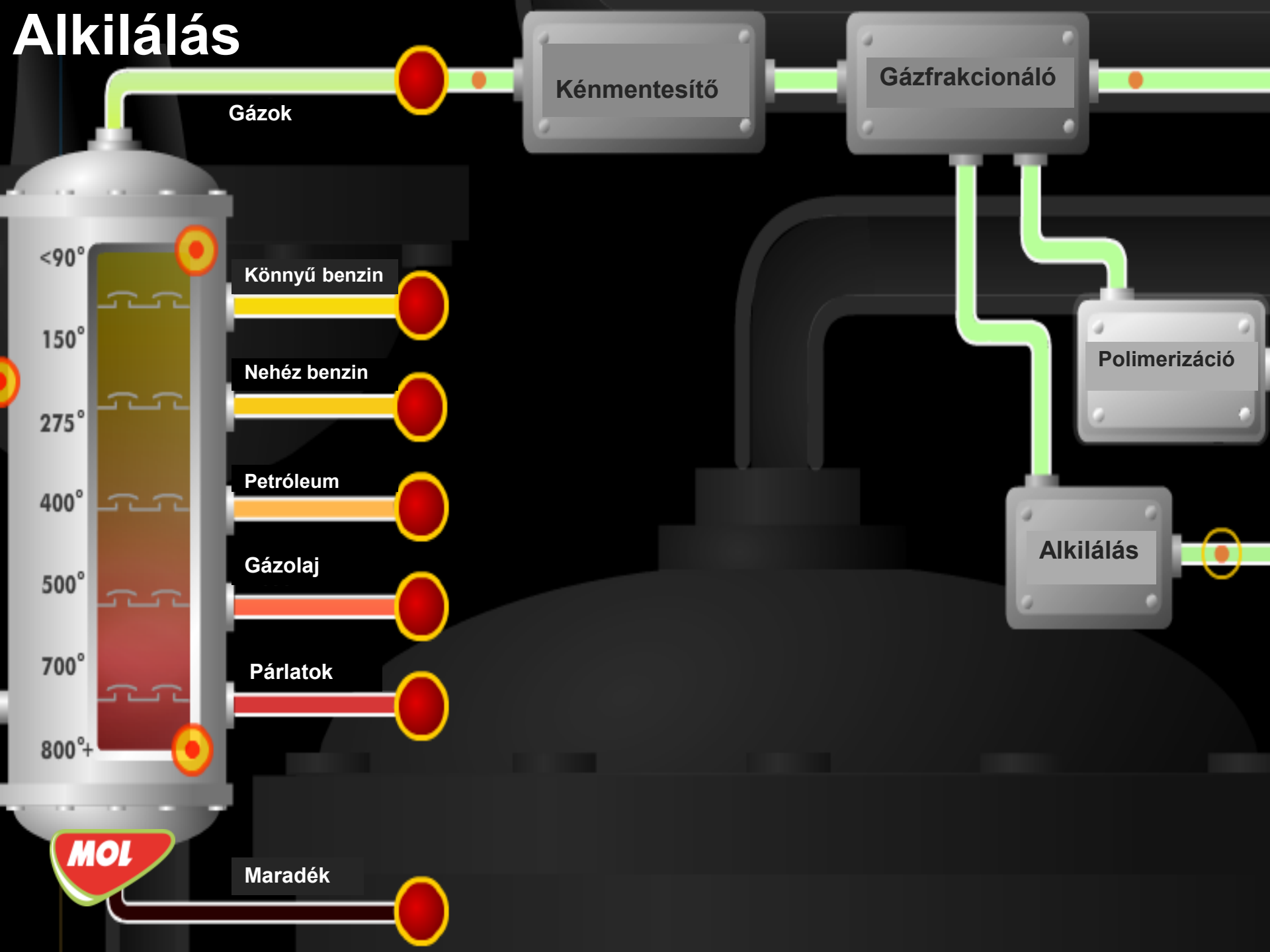
Nyomás: 45 – 50 atm

Katalizátor:

Pt-Re – Al₂O₃ /zeolit– Cl

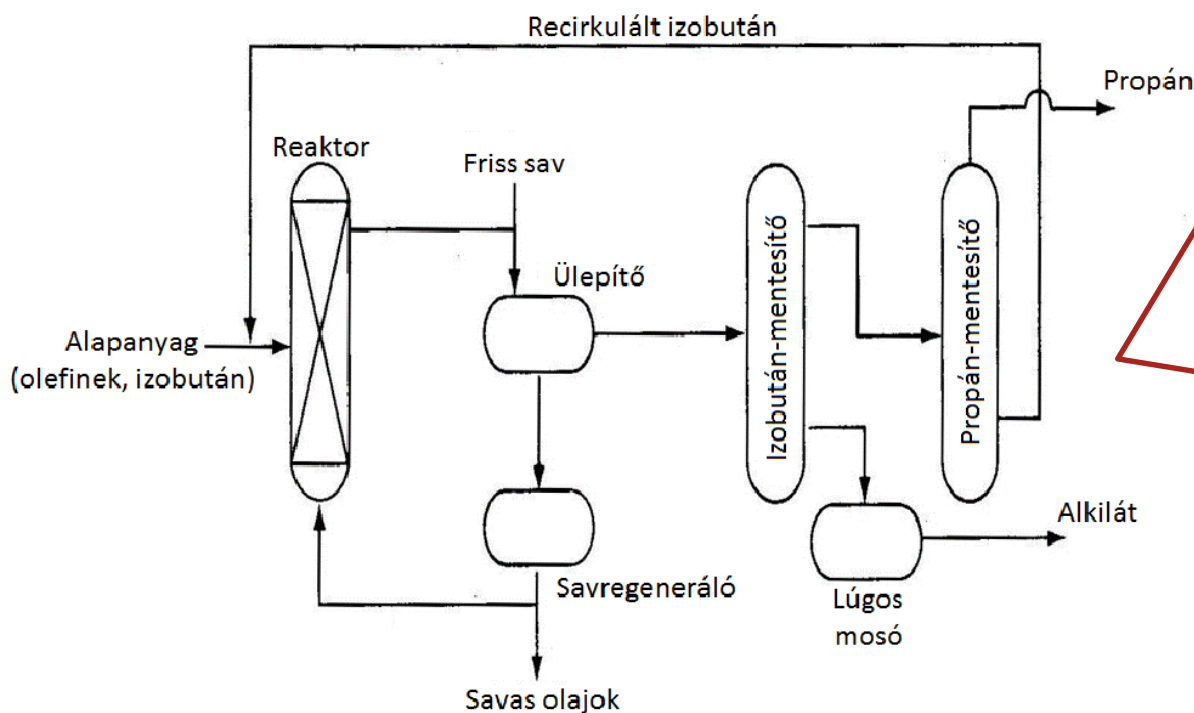
Alkilálás

Alkilálás

Feladata:

Motorbenzin keverőkomponenes előállítása. Az izobután és butének összekapcsolása magas oktánszámú izooktán eleggyé.

Alapanyag:

C₄ raffinát + izobután

Termék:

Alkilát

Paraméterek:

Hőmérséklet: 1 - 40 °C

Nyomás: 1 – 10 atm

Katalizátor:

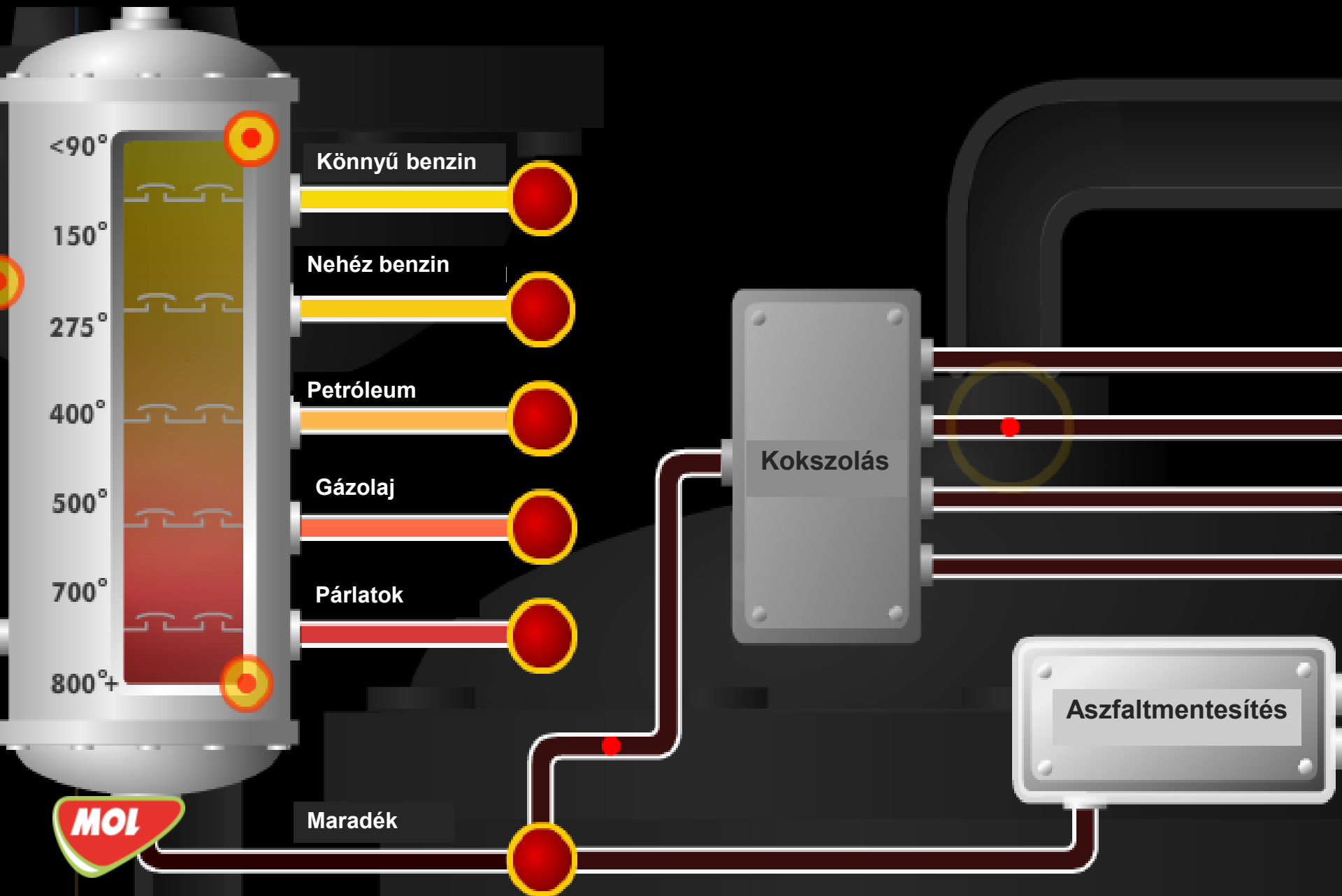
H₂SO₄

HF (hidrogén fluorid)

Késleltetett kokszolás

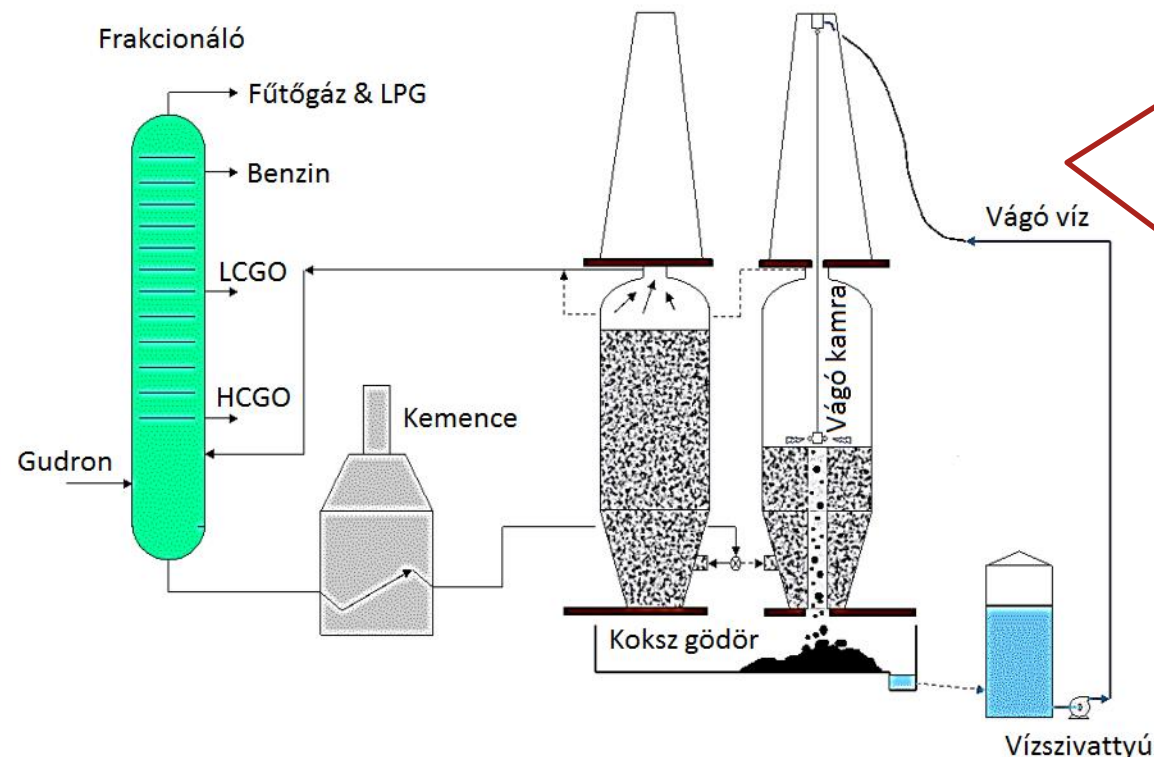
Késleltetett koksizolás

Késleltetett kokszolás (maradékfeldolgozás)

Feladata:

az alapanyag nehezebb komponensei szilárd kokssá alakulnak, miközben értékes, könnyebb termékek képződnek, vagyis megnöveljük a fehérárak részarányát. /kénmentesíteni kell/

Alapanyag:

**Gudron (vákuum
maradék)**

Termék:

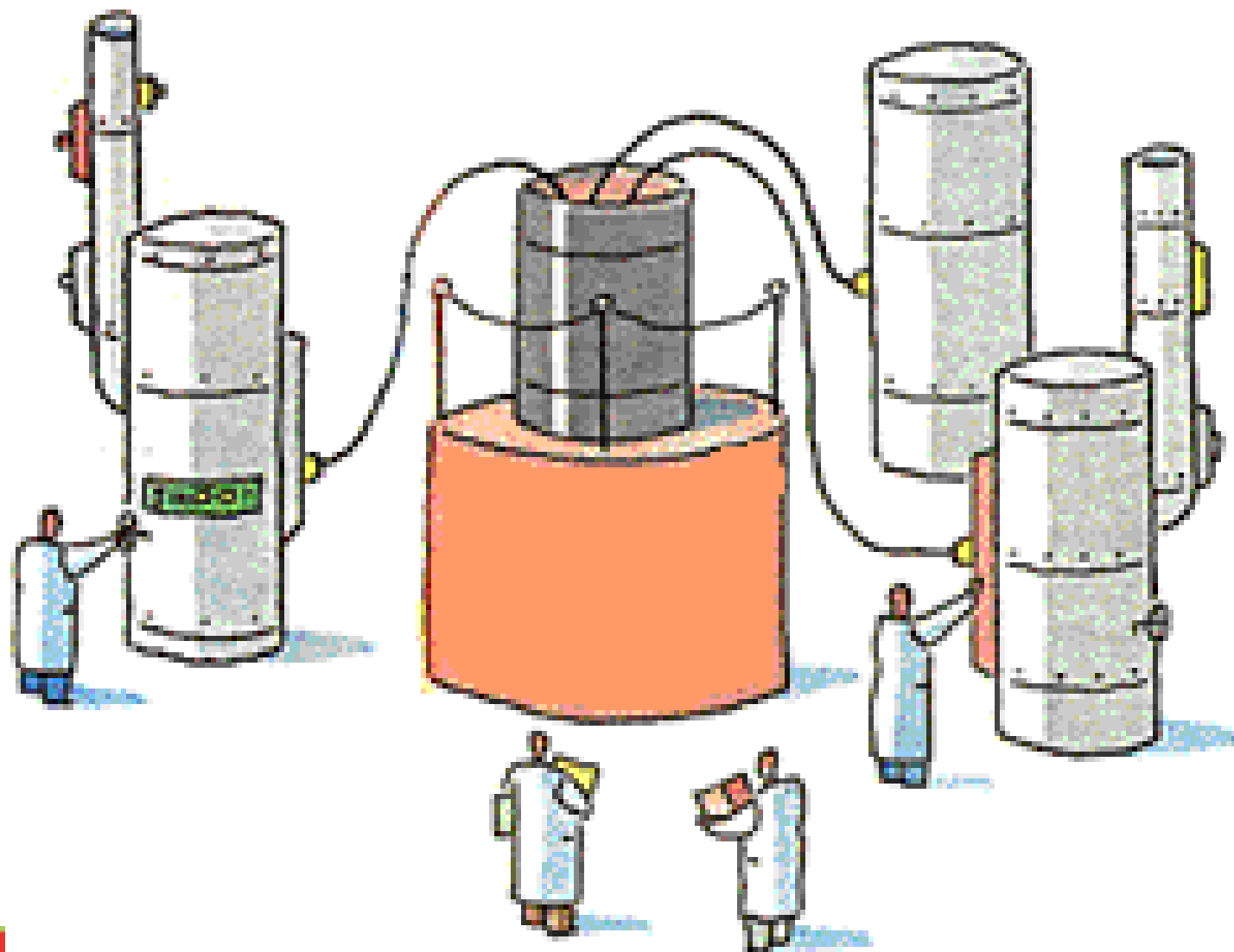
**gázok, benzin, gázolaj,
koksz**

Paraméterek:

Hőmérséklet: 480 - 520°C

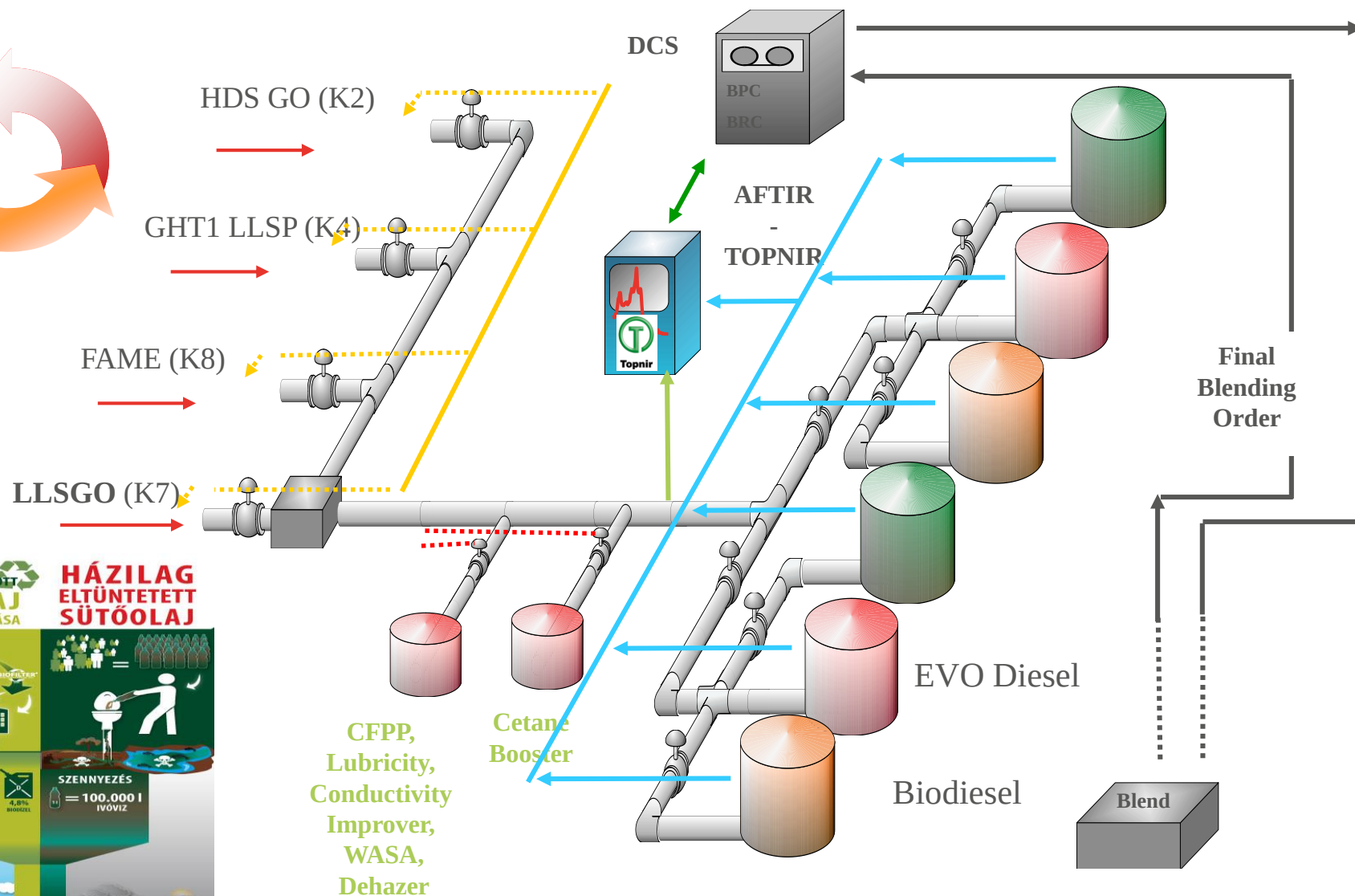
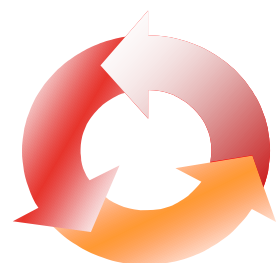
Nyomás: 1 – 5 atm

Keverés

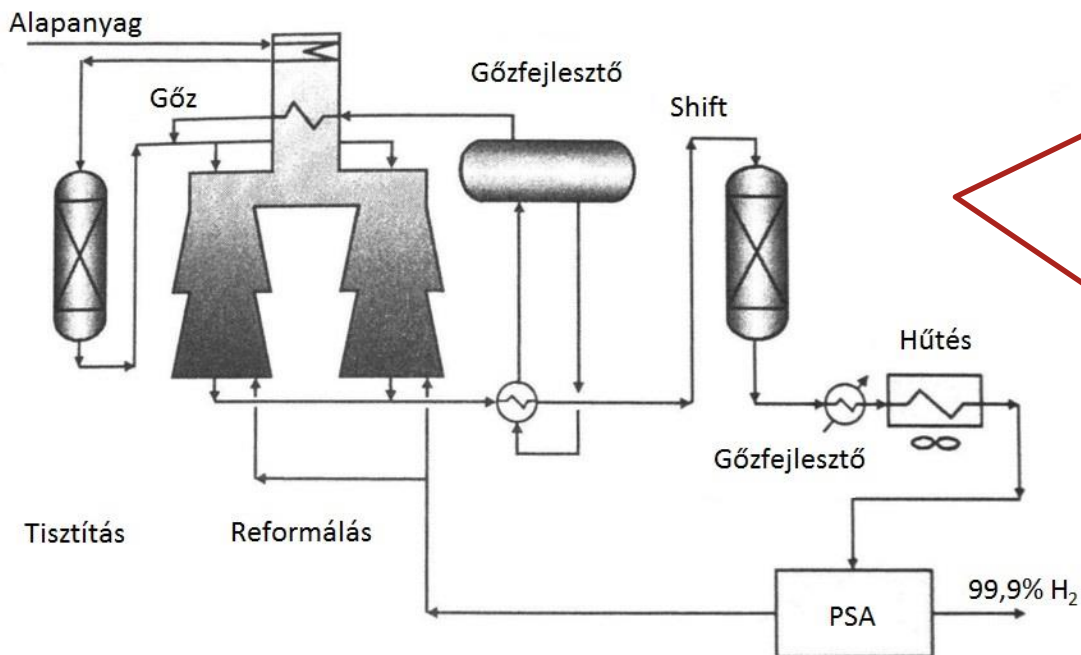
Gázolajkeverés

Hidrogén gyártás

Feladata:

Hidrogén előállítása a hidrogénező, kénmentesítő üzemek részére

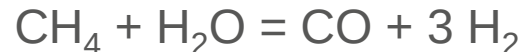
Alapanyag:

metán + vízgőz

Termék:

hidrogén (99,9 % tisztaságú)

Reakció:

Hőmérséklet:

800 – 850 °C

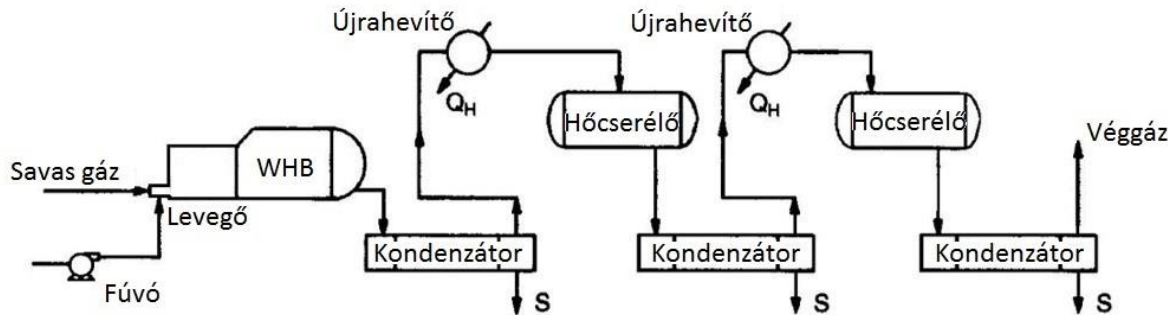
Katalizátor:

Ni/Al₂O₃

Claus eljárás – kénkinyerés

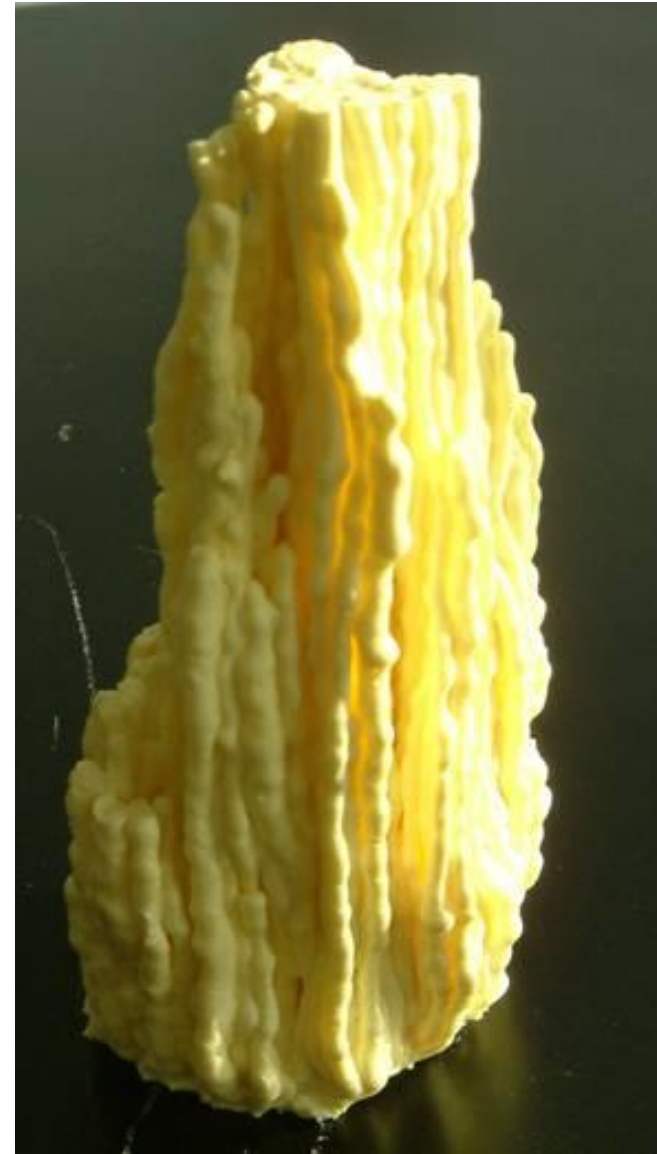
(kénmentesítő eljárások során keletkező H_2S feldolgozása)

1. Termikus reakció (1000 - 1400 °C)

2. Katalitikus reakció (200 - 340 °C)

A fáklyák szerepe

Biztonsági lefúvatási lehetőség

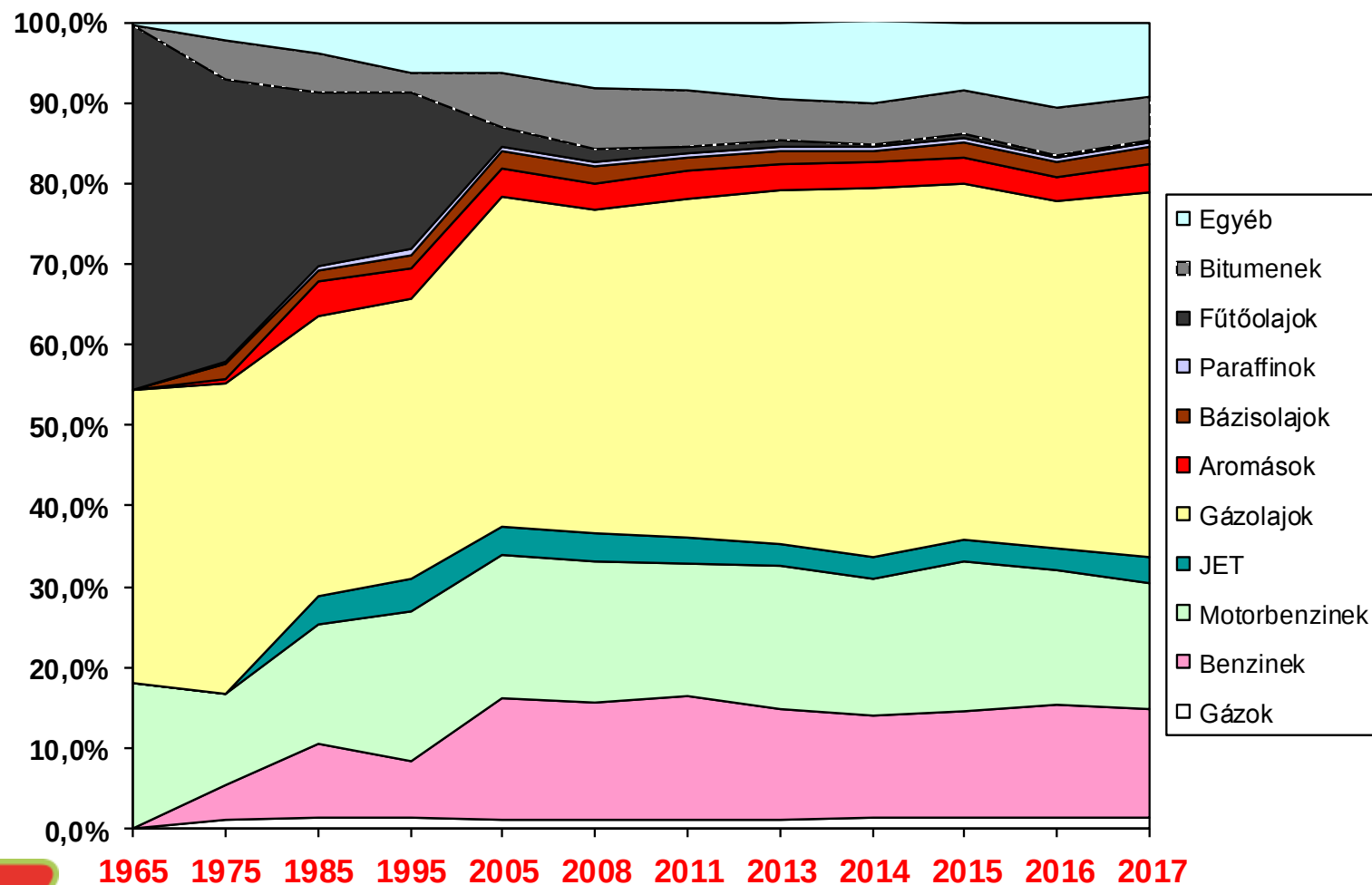
- Üzemzavar esetén a szénhidrogén gázok gyors, biztonságos leürítése a berendezésekből

A technológiában nem hasznosítható gázok:

- Kis nyomás
- Szennyezettség
- Kis mennyiség

A Dunai Finomító termékstruktúrájának változása a kezdetektől

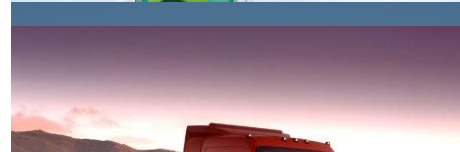
A Finomító főbb termékcsoportjai - I

Termékcsoport	Termékek	Felhasználási terület
Cseppfolyós gázok	PB, Propán, Bután, Propilén	Vegyipar, Motorhajtóanyag
Motorbenzinek	ESZ 95, EVO NEO	Motorhajtóanyag
Vegyipari benzin		Petrolkémiai alapanyag
Petróleum	JET	Repülőgép üzemanyag
Gázolajok	MSZ EN 590, EVO Dízel	Motorhajtóanyag
Aromások	Benzol, toluol, xilol, o-xilol	Oldószerek, petrolkémiai alapanyagok
Fűtőolaj	FA 60/80	Fűtőanyag
Bitumen	Útépítő bitumen Modifikált bitumen	Építőipar (aszfalt, zsindely)
Egyéb termékek	Propilén Kén Koksz Bázisolaj Paraffin	Petrolkémiai alapanyag Kénsav gyártás Fűtőanyag Kenőanyag gyártás Gyertya, élelmiszeripar, kozmetika

Fehérárú – minden olyan termék, amelyet a kőolaj árához képest drágábban tudunk eladni

Feketeárú – minden olyan termék, amelyet a kőolaj árához képest alacsonyabban tudunk eladni

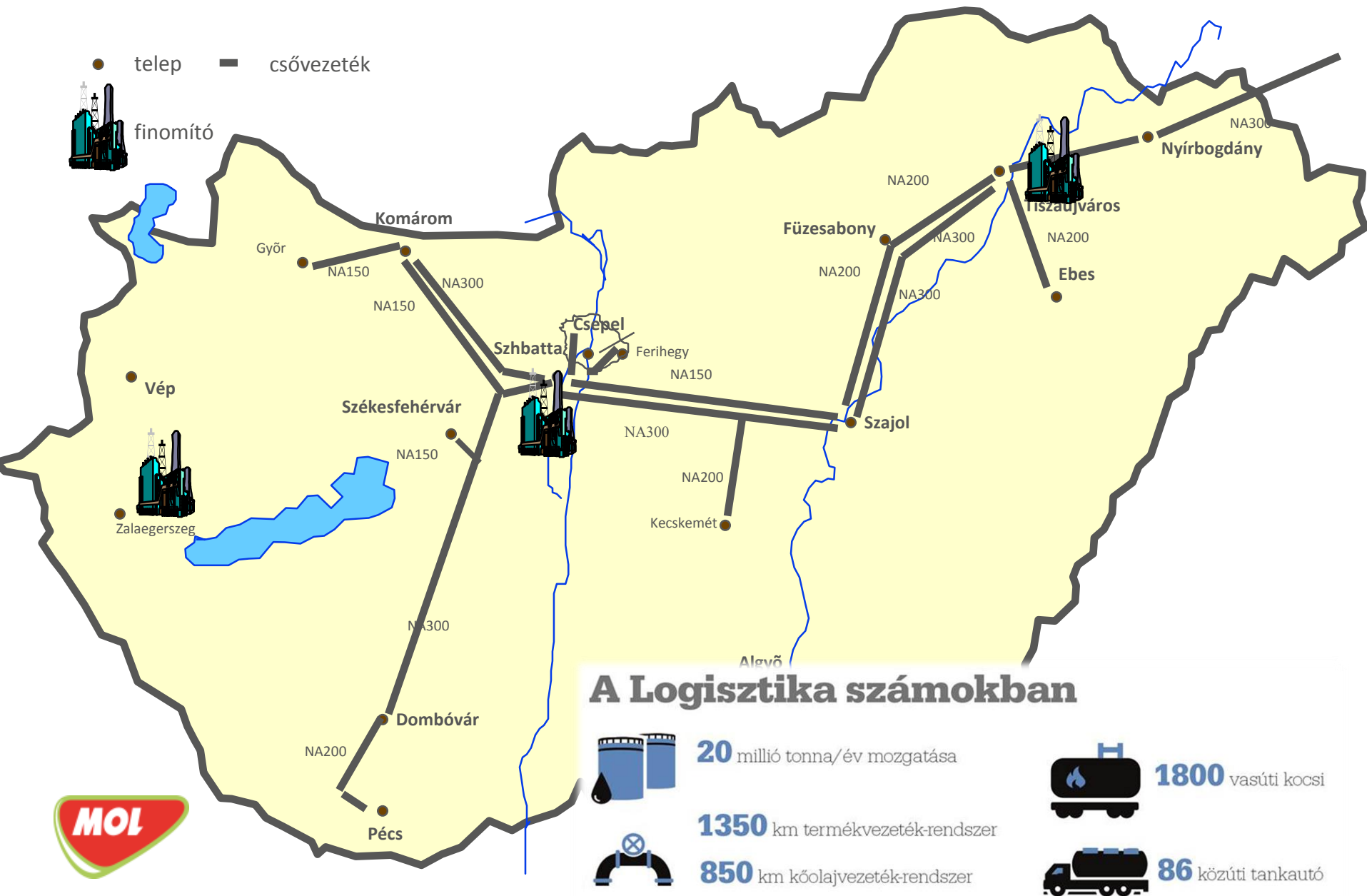

A Finomító főbb termékcsoportjai - II

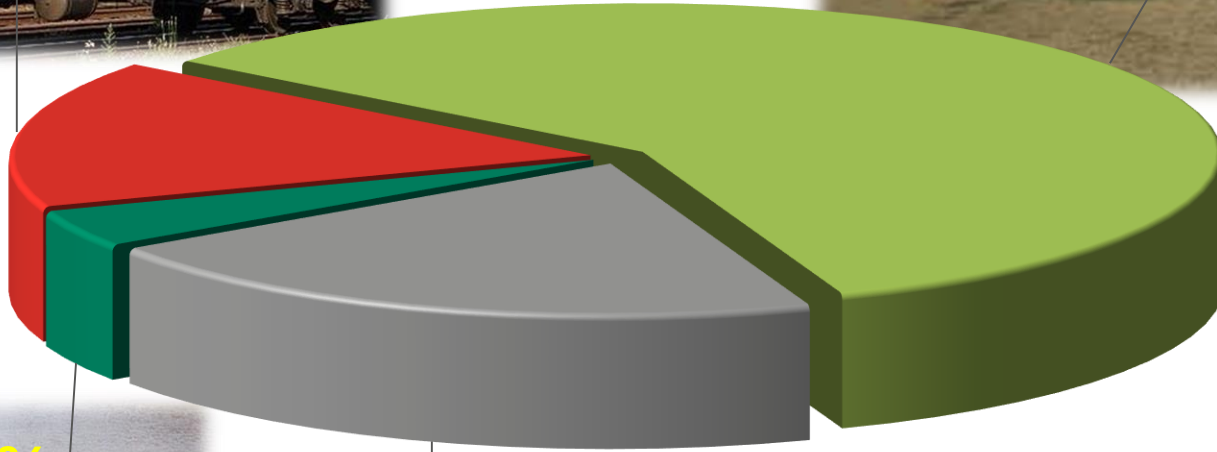
Termékcsoport	Fontosabb előírások	
	Paraméter	Előírás
Motorbenzin (95)	Oktánszám (min)	95; 85
	Kéntartalom (max) [ppm]	10
	Olefin tartalom (max) [%]	18
	Benzol tartalom (max) [%]	1
	Aromás tartalom (max) [%]	35
Diesel gázolaj	Cetánszám (min)	51
	Kéntartalom (max) [ppm]	10
	Policiklikus aromás tartalom (max) [%]	11
	Sűrűség (max) [g/cm ³]	0,845
	CFPP (max) [°C] nyár / tél	+5 / -20

MOL finomítók, telepek és terméktávvezetékek

Termékszállítás típusai és megoszlása

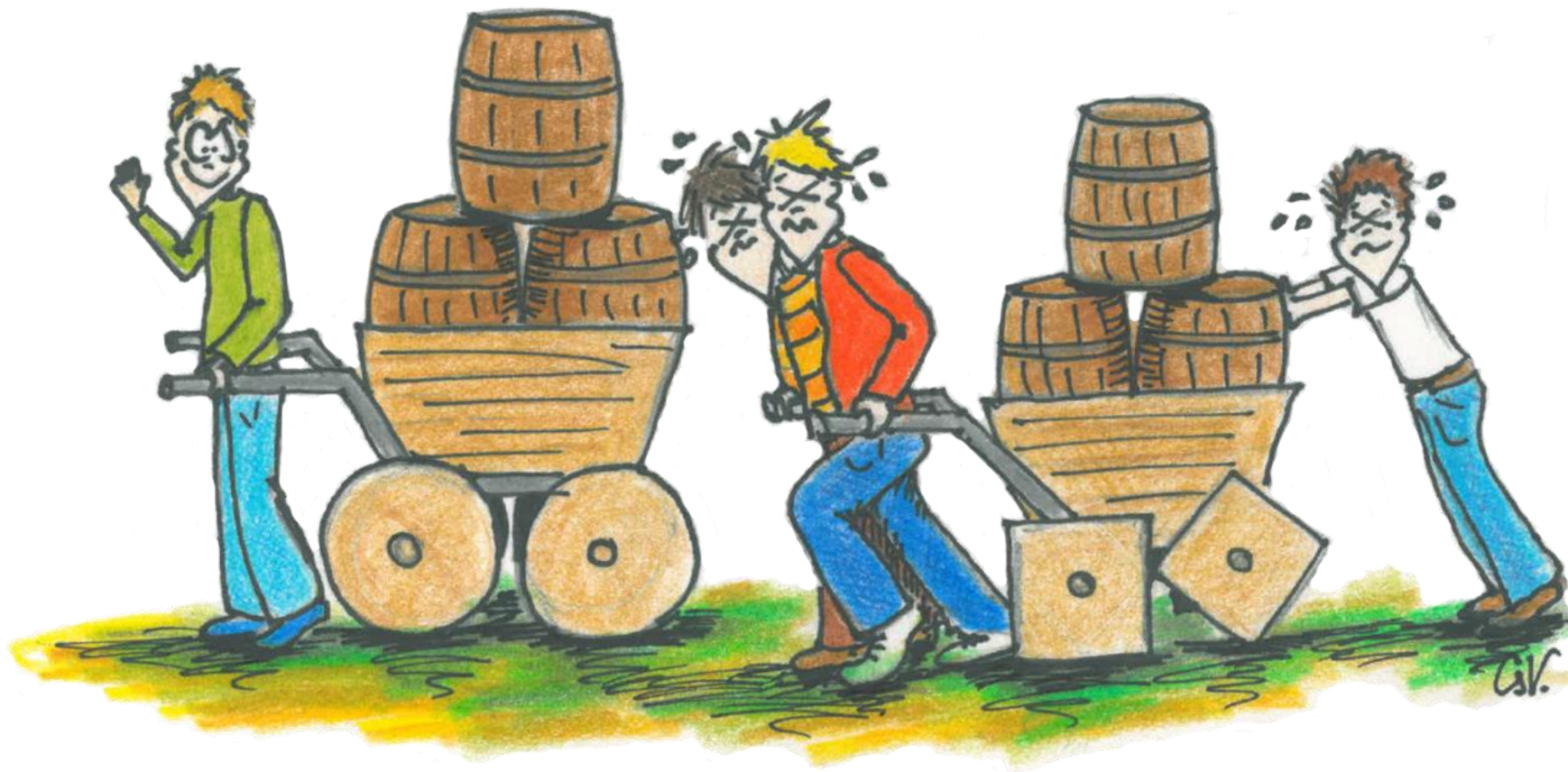

Energia hatékonyság

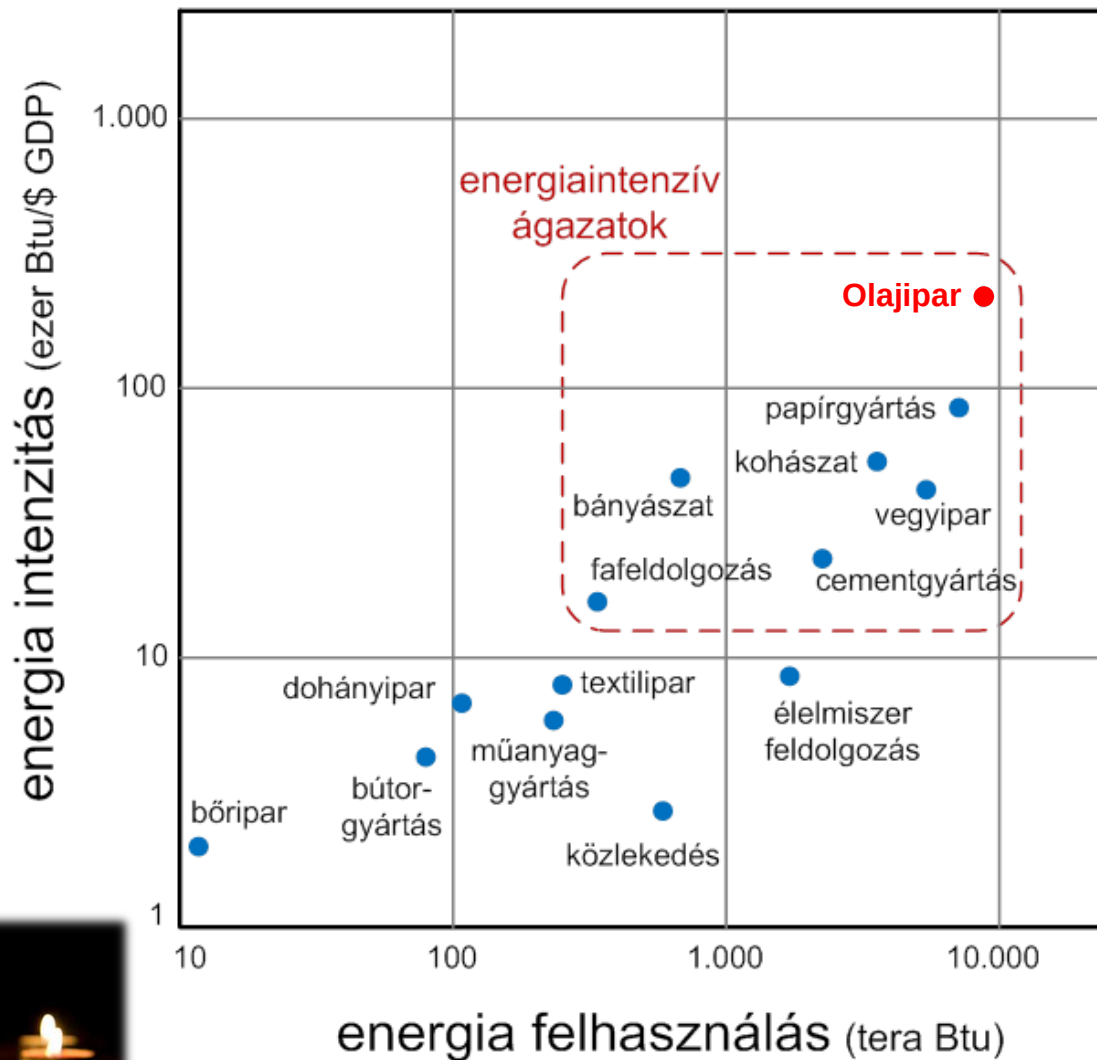

Mi jelent a hatékonyság?

Könnyűipar – Nehézipar – Olajipar

Energiafajták

Villamos energia

Földgáz

Gőz

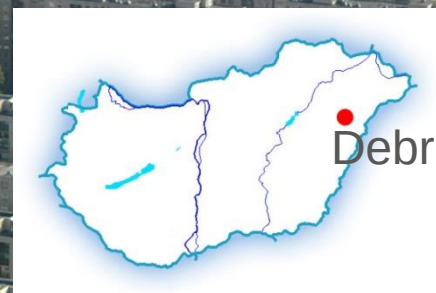

DUFI vs. Debrecen

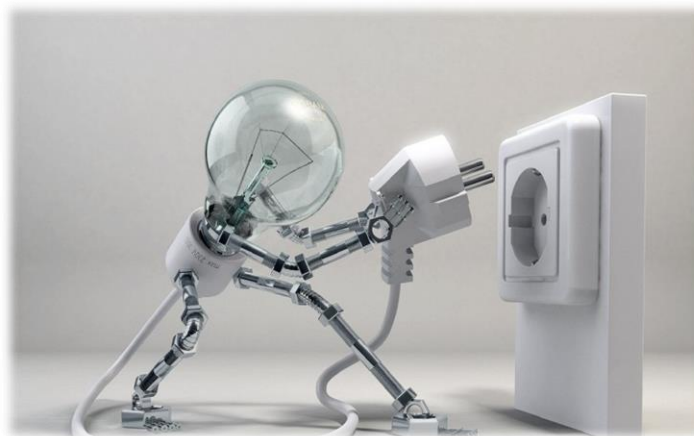

= 3x

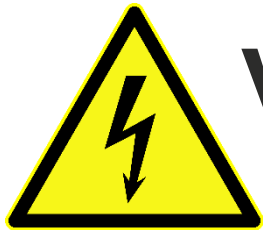
Debrecen

1 óra

40 év

Villamos energia

Szivattyúk

Víz

RÉGEN

MOST

Vizes hűtés

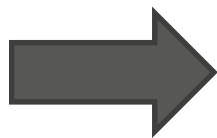

Fűtőanyag

Fűtőanyag

1

= 6%

Látványosan a kőolaj keletkezéséről és feldolgozásáról...

http://scienetlinks.com/interactives/energy/interactive/api_treat_012810.swf

